

OSNOVNA ŠOLA POLHOV GRADEC

RAZISKOVALNA NALOGA

GEOGRAFIJA

KAKOVOST ŽIVLJENJA V POREČJIH NILA IN NIGRA

AVTORJI: Lev Dekleva, Peter Dolinar in Mohor Mikša

MENTORICA: Barbara Trnovec

LETO IZDELAVE: šolsko leto 2023/2024

Kazalo

1. UVOD.....	5
1.1 NAMEN, PREDMET IN HIPOTEZE RAZISKOVALNE NALOGE.....	5
1.2 METODE DELA	5
2. TEORETIČNI DEL NALOGE	7
2.1 RAZLAGA UPORABLJENIH POJMOV	7
2.2 GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI POREČIJ NILA IN NIGRA.....	9
2.2.1 POREČJE NILA	15
2.2.2 POREČJE NIGRA	23
3. EKSPERIMENTALNI DEL NALOGE	29
3.1 KAZALCI KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V POREČJIH NILA IN NIGRA.....	30
3.1.1 MOŽNOSTI ZA PRIDELAVO HRANE DOSTOPNOST VODE.....	31
3.1.2 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (V PARITETAH KUPNE MOČI)	32
3.1.3 SMRTNOST DOJENČKOV in PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA.....	34
3.1.3 DELEŽ LJUDI, KI ŽIVI POD PRAGOM REVŠČINE in DELEŽ LJUDI Z MANJ KOT 1,9 \$/DAN.....	36
3.1.4 OKOLJSKI PROBLEMI, NARAVNE NESREČE, KONFLIKTI	37
3.1.5 DELEŽ MESTNEGA PREBIVALSTVA	40
3.1.6 INDEKS ČLOVEKOVEGA RAZVOJA.....	41
3.1.7 INDEKS NEENAKOSTI (IHDI).....	42
3.2 KAKOVOST ŽIVLJENJA SKOZI OČI HUMANITARNE DELAVKE	43
4. RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK	45
5. VIRI IN LITERATURA.....	47

Kazalo slik

Slika 1: Metode raziskovanja.....	6
Slika 2: Glavna afriška porečja (Vir: cv: Geografija Podsaharske ..., 2023).	7
Slika 3: Fizičnogeografski zemljevid Afrike (Vir: Naravne enote, 2024)......	9
Slika 4: Podnebni tipi Afrike (Vir: Podnebna območja, 2024).	10
Slika 5: Vas v Sahelu (levo) in vas ob reki Niger (desno) (Vir: Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015)......	11
Slika 6: Gostota poselitve v Afriki (Vir: Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015).	12
Slika 7: Otroka iz plemena Kara v Etiopiji (Vir: Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015) in Lagos, Nigerija (Vir: Lagos v Nigeriji, 2024).	13
Slika 8: BDP na prebivalca 2019 (v \$) (vir: Our world in data, 2024)......	14
Slika 9: Relief in Rečna mreža reke Nil (Vir: The location of Nile river, 2024).	15
Slika 10: Delta reke Nil (Vir: Nilova delta, 2024) in Abu Simbel (Vir: Abu Simbel, 2024).	16

Slika 11: Kraterji v Jezerskem višavju in magmatske kamnine v Jezerskem višavju (vir: Janžekovič, M., Jeršin Tomassini, K., 2015).	17
Slika 12: Serengeti, narodni park (Vir: The Citizen, 2024) in Dželade, avtohtone opice v Etiopiji (Vir: Dželade, 2024).	18
Slika 13: Države v porečju Nila (Vir: Države ob Nilu, 2024)	19
Slika 14: Količina padavin, odtok in gostota poselitve v porečju Nila (vir: Nile basin, 2024).	20
Slika 15: Porečje Nigra (vir: https://www.researchgate.net/figure/The-Niger-River-Basin-and-locations-of-major-reservoir-dams-in-the-basin-1-Selingue_fig1_352260301).	23
Slika 16: Pokrajine v porečju Nigra (vir: https://www.researchgate.net/figure/Regions-of-the-Niger-River-Basin_fig3_304256259).	24
Slika 17: Padavine in temperature v porečju Nigra (Vir: https://www.researchgate.net/figure/Annual-precipitation-and-mean-annual-temperature-in-the-Niger-River-Basin-1950-2000_fig4_304256259).	25
Slika 18: Države v porečju Nigra in gostota poselitve (Vir: http://www.abn.ne/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1&lang=en).	26
Slika 19: Kazalci kakovosti življenja.	30
Slika 20: Delež afriškega prebivalstva z dostopom do ustrezne pitne vode (Vir: Vintar Mally, 2012).	32
Slika 21: Zemljevid območij, ki so ogrožena zaradi posledic podnebnih sprememb.	38
Slika 22: Krizna žarišča v Afriki (Vir: Delo, 2014)	39
Slika 23: HDI po državah sveta (Vir: Our world in data, 2024)	41

Kazalo tabel

Tabela 1: Prebivalstvene značilnosti držav v porečju Nila (https://www.worldometers.info/).	21
Tabela 2: Narodna in verska sestava prebivalstva v porečju Nila (https://www.worldometers.info/).	22
Tabela 3: Gospodarstvo v porečju Nila (https://www.worldometers.info/).	22
Tabela 4: Osnovni podatki o državah Vir:	27
Tabela 5: Narodnostna in verska sestava v državah v porečju Nigra.	27
Tabela 6: Gospodarstvo v porečju Nigra	28
Tabela 7: Delež držav v porečjih in delež porečja v državah.	29
Tabela 8: Naravne nesreče v državah porečja Nila in Nigra	38

Kazalo grafov

Graf 1: BDP na prebivalca v državah v porečju reke Nil (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	33
Graf 2 : BDP na prebivalca v državah v porečju reke Niger (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	33
Graf 3: Smrtnost dojenčkov v državah porečja Nila (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	34

Graf 4: Smrtnost dojenčkov v državah porečja Nigra (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	34
Graf 5: Pričakovano trajanje življenja v državah v porečju Nila (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	35
Graf 6: Pričakovano trajanje življenja v državah v porečju Nigra (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	35
Graf 7: Delež ljudi, ki živi pod pragom revščine v državah v porečju Nila (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	36
Graf 8: Delež ljudi, ki živi pod pragom revščine v državah v porečju Nigra (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	36
Graf 9: Delež ljudi, ki živi z manj kot 1,9 \$ na dan v državah v porečju Nila (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	37
Graf 10: Delež ljudi, ki živi z manj kot 1,9 \$ na dan v državah v porečju Nigra (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	37
Graf 11: Delež mestnega prebivalstva (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	40
Graf 12: Indeks človekovega razvoja (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	42
Graf 13: Indeks neenakosti za obe porečji (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	42
Graf 14: Indeks človekovega razvoja ter indeks neenakosti (Vir: Human development composite indices, 2021/22)	43

POVZETEK

KAKOVOST ŽIVLJENJA V POREČJIH NILA IN NIGRA

Na afriški celini, kjer živi 1,3 milijarde prebivalcev in kjer tretjino površine predstavljajo puščavska območja, je voda že sama po sebi izjemna dobrina in vrednota. Porečja predstavljajo identiteto prostora, vir življenja, poti migracij, trgovine, turizma. So pa tudi vir konfliktov in nenazadnje – geografski prostor, kjer so priložnosti za sodelovanje in povezovanje. V raziskovalni nalogi smo analizirali naravno- in družbenogeografske značilnosti porečij Nila in Nigra. Z nalogo smo želeli ugotoviti, kakšna je kakovost življenja ljudi, ki živijo na teh območjih, zato smo izpostavili nekatere kazalce, po katerih smo poskušali ovrednotiti kakovost življenja. Le-te smo nato analizirali po državah znotraj vsakega porečja, ter porečji glede na izpostavljene kazalce primerjali med seboj. Za boljše razumevanje geografskega prostora, ki smo ga raziskovali, smo opravili intervju s humanitarno delavko v Južnem Sudanu.

Ključne besede: Niger, Nil, porečje, kakovost življenja, Afrika

ABSTRACT

QUALITY OF LIFE IN THE NILE AND NIGER BASINS

On the African continent, where 1.3 billion people live and where one third of the area is a desert, water is an exceptional commodity and value in itself. River basins represent the identity of the place, the source of life, routes for migration, trade, tourism. However, they are also a source of conflicts and, last but not least, a geographical space where there are opportunities for cooperation and integration. In the research paper, we analyzed the natural and socio-geographic characteristics of the Nile and Niger basins. With the research, we wanted to find out what the quality of life of people living in these areas is, therefore we highlighted some indicators by which we tried to evaluate the quality of life. The indicators were then analyzed by country within each basin, and the basins were compared to each other according to the highlighted indicators. For a better understanding of the geographical space researchers conducted an interview with a humanitarian worker in South Sudan.

Key words: the Nile, the Niger, river basin, quality of life, Africa

1. UVOD

Na afriški celini, drugi največji na svetu, živi 1,3 mrd prebivalcev. Afrika je izjemno raznolika v vseh pogledih, tako naravnih kot družbenih. Zaradi slabše dostopnosti podatkov se marsikaterega vidika življenja ne da natančno raziskati. Ne najdemo npr. podatkov po naseljih ali občinah, kot je to povsem dostopno v Sloveniji. V raziskovalni nalogi analiziramo in primerjamo kakovost življenja ljudi v državah dveh porečij, v porečjih Nila in Nigra. V državah, ki ležijo v porečjih rek Nil in Niger, živi 900 milijonov ljudi, na samem ožjem območju, ki pripada porečju, pa okoli 360 milijonov. Obravnavani porečji skupaj pokrivata 18,5 % površine celine. Porečji se med seboj razlikujeta po naravno- in družbenogeografskih značilnostih, nekatere pa so jima skupne. Reki s pritoki že stoletja/tisočletja omogočata preživetje ljudi v najožjem pomenu besede, hkrati pa predstavljata identiteto prostora, vir konfliktov, pot migracij, trgovino, turizem in na drugi strani možnosti sodelovanja in povezovanja. Prav slednje je bil razlog, da smo se odločili raziskovalno nalogo zastaviti v okviru porečij. Reka s pritoki namreč predstavlja izjemen potencial za celostno obravnavo pokrajin, kjer tečejo. Z vidika prihodnosti Afrike, ki jo bodo v veliki meri krojile zaostrene podnebne razmere, je omenjeni pristop prav gotovo smiseln. Raziskovalna naloga obravnava kakovost življenja v državah obeh porečij in jo, glede na izbrane kazalce, primerja med seboj.

1.1 NAMEN, PREDMET IN HIPOTEZE RAZISKOVALNE NALOGE

Namen raziskovalne naloge je predstaviti kakovost življenja v dveh porečjih Afrike, v porečju reke Nil in reke Niger.

Predmet proučevanja raziskovalne naloge so naravno- in družbenogeografske značilnosti držav v obravnavanih porečjih, z izpostavitvijo izbranih kazalcev kakovosti življenja ter primerjava obeh porečij na podlagi teh kazalcev.

Po določitvi predmeta proučevanja in raziskovanja smo postavili naslednja raziskovalna vprašanja ali **hipoteze**:

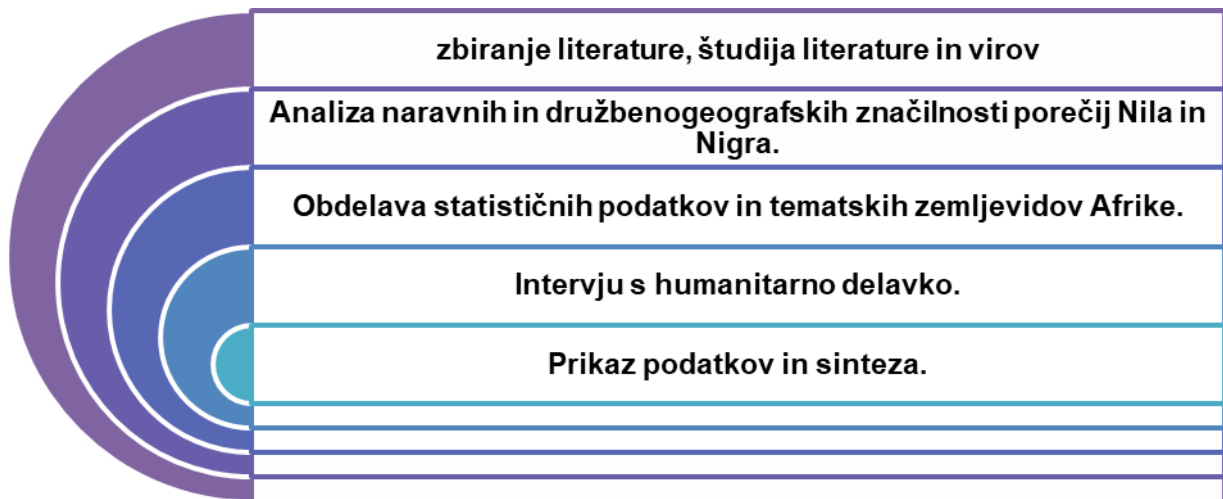
- a) Na kakovost življenja vplivajo tako naravne kot družbene razmere.
- b) Kakovost življenja znotraj izbranih porečij se med državami močno razlikuje.
- c) Delež ljudi, ki ima slabšo kakovost življenja, je večji v porečju reke Niger.
- d) Podnebne spremembe vplivajo na kakovost življenja ljudi v obeh porečjih. Pričakovati je, da bodo v prihodnosti imele večji vpliv v porečju Nigra.

1.2 METODE DELA

Pravilnost zgoraj postavljenih hipotez smo skušali dokazati z uporabo naslednjih **metod dela**:

- zbiranje, študij in obdelava literature ter spletnih virov;
- zbiranje statističnih podatkov ter izbira ustreznih statističnih metod za obdelavo in prikaz statističnih podatkov;
- analiziranje različnih kart;
- razvijanje načinov za prikaz podatkov;
- intervju s humanitarno delavko v Južnem Sudanu.

Viri, od koder smo črpali, se nanašajo na geografijo Afrike v osnovni šoli. V veliko pomoč nam je bil učbenik za geografijo v 8. razredu (Verdev, Ilc Klun, 2022) ter učbenik dr. Katje Vintar Mally, Geografija Podsaharske Afrike. Večina statističnih podatkov je vzeta iz Poročila o človekovem razvoju Združenih narodov.

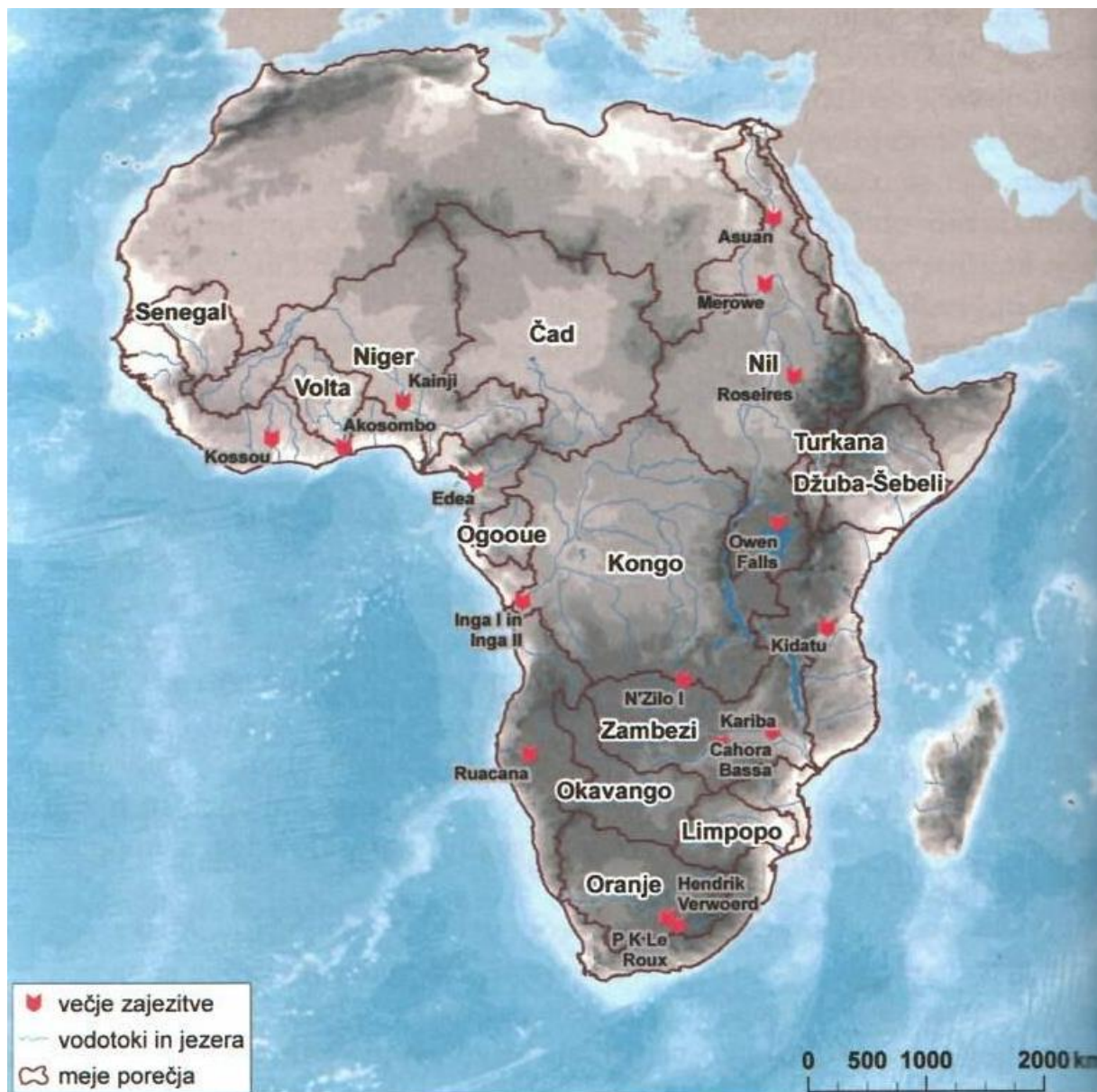
Slika 1: Metode raziskovanja

2. TEORETIČNI DEL NALOGE

2.1 RAZLAGA UPORABLJENIH POJMOV

S pomočjo učbenika in e-učbenika za geografijo za 8. in 9. razred ter uporabe svetovnega spleta smo definirali geografske pojme, ki jih uporabljamo v raziskovalni nalogi.

Porečje je območje, s katerega voda odteka v isto reko. Gre za reko z vsemi pritoki.

Slika 2: Glavna afriška porečja (Vir: cv: Geografija Podsaharske ..., 2023).

Kakovost življenja pomeni vprašanje zadovoljevanja potreb ljudi. Lahko jih delimo na materialne, socialne in personalne. Ljudje zadovoljujejo svoje potrebe tako, da uporabljajo določene materialne in nematerialne vire oz. imajo nadzor nad njimi. Ljudje, ki nimajo na voljo ustreznih virov za zadovoljevanje svojih potreb, bodo postali vse bolj odvisni. Kakovost njihovega življenja se bo zniževala (Svetlik, I., 1991).

Indeks človekovega razvoja (angl. *Human Development Index - HDI*) je kazalnik, ki ga za merilo razvitosti uporabljajo Združeni narodi. Medtem ko večina kazalnikov razvitosti upošteva le ekonomske podatke držav (npr. BDP/prebivalca), HDI upošteva tudi socialne. Indeks človekovega razvoja izračunava skupne dosežke na področju doseganja dolgega in zdravega življenja (pričakovano trajanje življenja), dostopnost do virov za primeren življenjski standard (zastopan z BDP/prebivalca) in dostopnosti izobrazbe (merjene s povprečnim številom let izobraževanja odraslih in pričakovanim trajanjem izobraževanja ob vstopu v šolo). Indeks človekovega razvoja je del Poročila o človekovem razvoju Razvojnega programa Združenih narodov.

Indeks neenakosti (IHDI) pomeni po neenakosti prilagojen indeks človekovega razvoja. Kadar sta HDI in IHDI enaka, to pomeni, da v državi ni neenakosti. Ker HDI kaže potencial človekovega razvoja, v primeru, da v državi ni neenakosti, je IHDI možno šteti kot indeks dejanskega človekovega razvoja (razvoja z upoštevanjem neenakosti med spoloma).

Posledice podnebnih sprememb se na različnih območjih sveta pojavljajo v različnih oblikah. V Afriki, kjer je kar dve tretjini držav sveta, ki jih bodo podnebne spremembe najbolj prizadele, se bodo le-te kazale predvsem v zmanjšanju kmetijske pridelave in povečanju lakote. Največji izziv bo oskrba z vodo (Ilc Klun, M., Verdev, H., 2022).

Delta je posebna oblika rečnega izliva. Nastane zaradi odlaganja rečnega materiala na morski ali jezerski obali. Ravnina je močvirnata in po njej teče reka v več rokavih. Akumulacija reke je večja kot je erozija morske ali jezerske vode, ob ustju pa reka nima več transportne moči. Material se zato odlaga v obliki trikotnika (grška črka "delta"). Reka tako z utrjevanjem struge podaljšuje tok (reka Pad za okoli 135 m letno, Donava 12 m, Mississippi 98 m, Nil pred izgradnjo Asuanskega jezu 33 m). Delte so največkrat zamočvirjene, začetki pa so velikokrat že utrjeni in posejani z raznimi kmetijskimi kulturami.

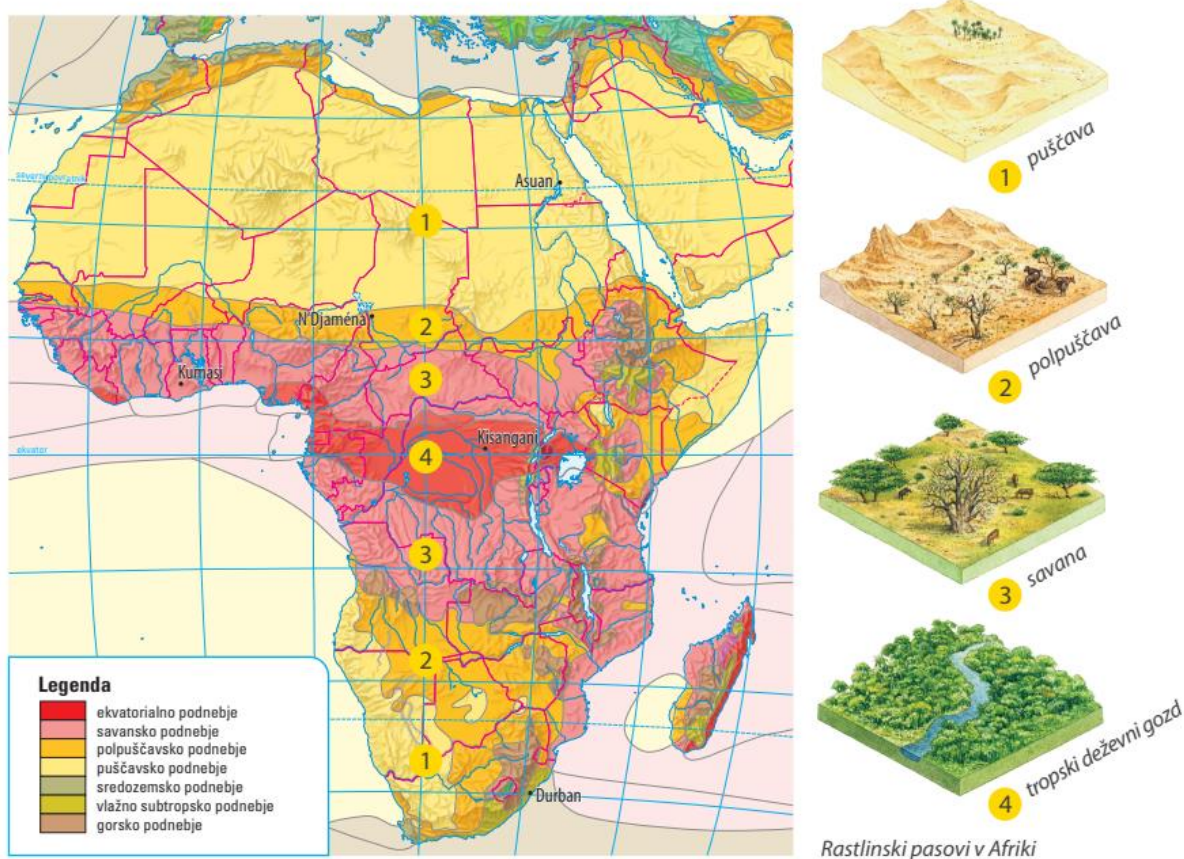
2.2 GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI POREČIJ NILA IN NIGRA

Afrika je s površino 30.370.000 km² po velikosti druga največja celina na svetu. Afriko oblivajo Indijski in Atlantski ocean ter Sredozemsko in Rdeče morje. V večini jo gradijo stare kamnine nekdanje velike celine Gondvane. Mlajša gorovja so samo na skrajnem severu in jugu. Geološka sestava pomembno vpliva na kakovost življenja ljudi, saj pogojuje reliefno izoblikovanost, prisotnost vode, rud, energentov in rodovitnost prsti. Velike površine pripadajo višavjem, ki so ponekod gosto poseljena, saj višje nadmorske višine omilijo temperaturne in padavinske (visoke) ekstreme, ki so posledica lege na/ob ekvatorju, hkrati pa so tu tudi rodovitne prsti. Največja naravna enota je Sahara, izstopa tudi Kongova kotlina. Vzhodno Afriko prečka Veliki tektonski jarek, v katerem se ponekod nahajajo jezera. V bližini jarka se dvigajo najvišja afriška gorovja, med katerimi so ugasli in delujoči ognjeniki.

Slika 3: Fizičnogeografski zemljevid Afrike (Vir: Naravne enote, 2024).

Afrika je edina celina, ki jo po sredini prečka ekvator. Posledica tega je, da so podnebni pasovi od ekvatorja proti severu in jugu celine skoraj simetrično razporejeni. Večjo raznolikost predstavlja količina padavin kot temperaturne razlike, saj je zaradi lege v tropskem pasu Afrika v celoti močno ogrevana celina, padavine pa se zelo različno razporejajo glede na relief, oddaljenost od morja, oddaljenost od ekvatorja in morske tokove.

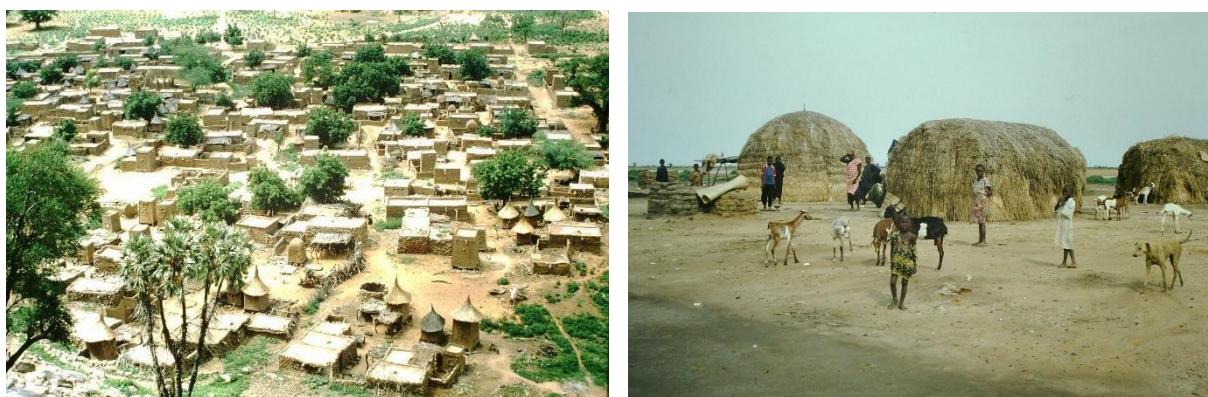

Slika 4: Podnebni tipi Afrike (Vir: Podnebna območja, 2024).

Vodno bogastvo Afrike je na prvi pogled skromno. Velja za sušno celino, prav gotovo ima s tem opraviti Sahara kot največja puščava na svetu. 35 % celine predstavljajo območja brez površinskega odtoka proti morju. Edine vode v puščavskih in polpuščavskih območjih so v oazah in vadiji. Na drugi strani pa se v Afriki nahaja najdaljša reka na svetu, Nil; Kongo pa velja za eno najbolj vodnatih rek na svetu, kar priča seveda tudi o ogromnem vodnem bogastvu. Če temu dodamo še jezera ter velike zaloge vode pod površjem, je Afrika pravzaprav z vodo najbogatejša celina na svetu.

Nil in Niger spadata med največje in najpomembnejše afriške reke skupaj s Kongom, Zambezijem in Oranjem. Poplavna območja ob rekah imajo izjemen pomen za kmetijstvo, še posebej tam, kjer je podnebje bolj sušno. Afriške reke niso plovne daleč v notranjost, saj se kmalu za obalami začne relief dvigati – začnejo se pojavljati pragovi, kar ima za posledico številne brzice in slapove. Tak značaj rek je ugoden za hidroenergetsko izrabo, ki pa v Afriki ni dobro izkoriščena. Nedavno se je zaključila gradnja jazu Gerd na Modrem Nilu, ki pa tako kot drugi posegi v vodna telesa (na sušnih območjih) v Afriki in drugod po svetu, sproža številne konflikte glede rabe vodnih virov.

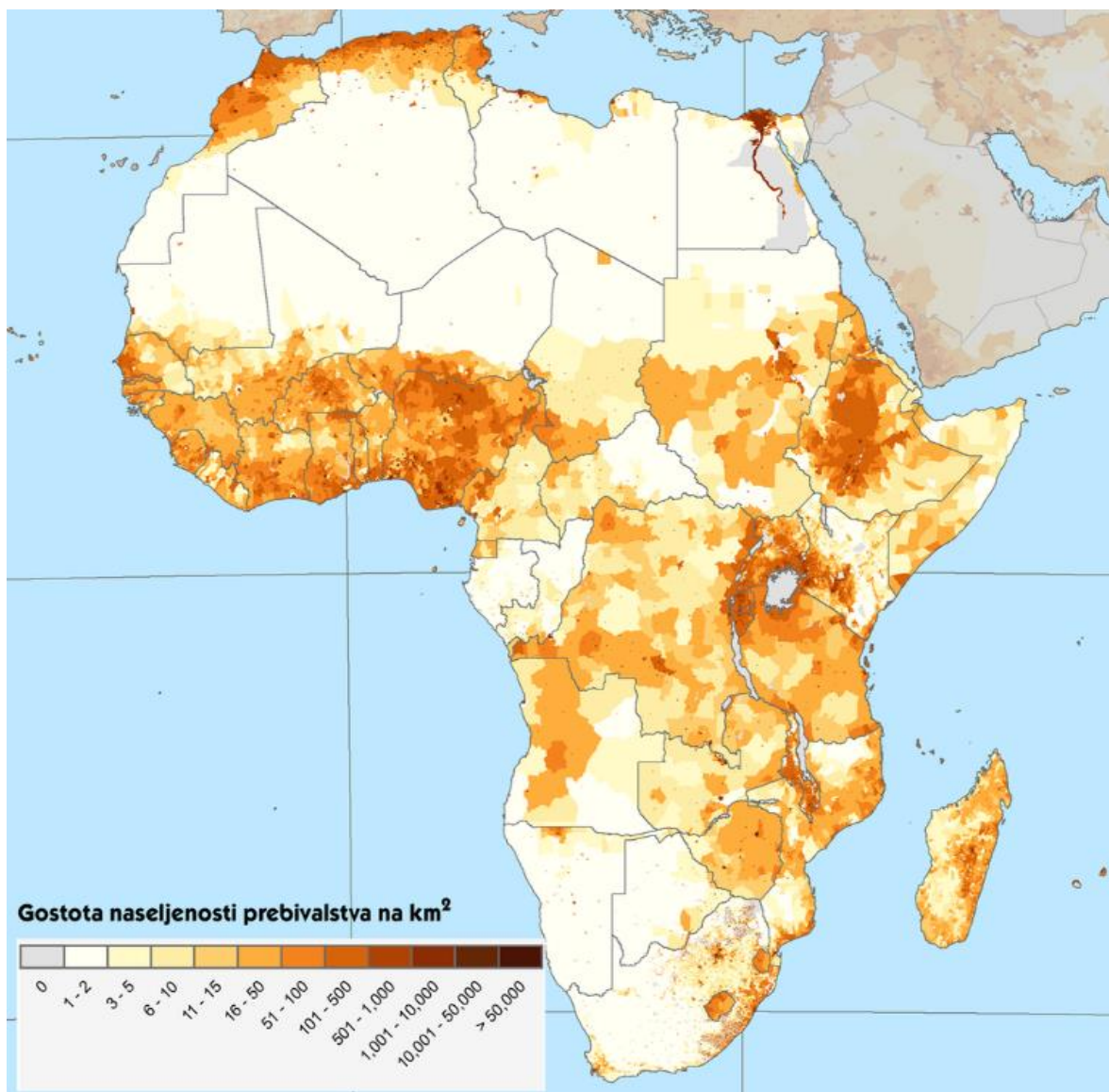
Prebivalstvo afriške celine zaznamuje izjemno velika etnična, jezikovna in verska raznolikost. Po številu prebivalstva je Afrika z 1,3 mrd ljudi druga na svetu. Je pa na prvem mestu, če pogledamo hitrost naraščanja števila prebivalstva. Celina ima najvišjo rodnost, zaradi dostopnosti zdravniške oskrbe in zdravil pa se je znižala smrtnost. Posledica je velik naravni prirastek, ki znaša 25 ‰ (povprečje za Svet je približno 15 ‰). Posledica hitrega naraščanja je izredno velik delež mladih prebivalcev. Mlajših od 15 let je skoraj polovica. Ob tem je pričakovana življenjska doba ob rojstvu za prebivalce Afriških držav nižja kot v Evropi. Prebivalstvena pestrost Afrike se kaže tudi v rasni sestavi prebivalstva. Na severu celine, severno od Sahare, prevladujejo belci, južno od Sahare pa temnopolti. Na skrajni jug celine so se v času kolonializma priselili Evropejci, v zadnjem času pa se izrazito povečuje število priseljencev iz Azije. Prav tako pestra je tudi verska sestava prebivalstva Afrike. Na severu celine prevladuje islam, drugod pa je verska pripadnost povečini povezana s kolonialno preteklostjo. Krščanstvo se je obdržalo na območju Sahela in v nekdanjih kolonijah. V nekaterih območjih prevladujeta tradicionalni verovanji totemizem in animizem (Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015).

Slika 5: Vas v Sahelu (levo) in vas ob reki Niger (desno) (Vir: Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015).

Večina ljudi še vedno živi tradicionalno življenje v podeželskih naseljih, v katere pa tudi že vstopa globalizacija. Ključno vlogo za njihovo življenje ima samooskrbno kmetijstvo. V mestih živi v Severni Afriki okoli 55 % prebivalstva, v Podsaharski Afriki pa 37 %. Struktura mest se je v vseh pogledih (prostorska in socialna segregacija domorodnega prebivalstva in priseljencev, funkcije mest) od predkolonialnega obdobja do danes močno spremenila. Delež mestnega prebivalstva hkrati z rastjo skupnega števila prebivalstva hitro narašča. Vzroki so v naravnem prirastku, priseljevanju s podeželja in širjenju mest (spojitev z naselji na obrobju). Priseljenci si v mestih obetajo boljše življenje, ki pa je zaradi premajhnega števila delovnih mest (nizka industrializacija) težko dosegljivo/nedosegljivo. Hitro narašča brezposelnost in z njo hude socialne in ekonomske težave. Mesta večinoma niso sposobna dovolj hitro zagotavljati stanovanj, delovnih mest, infrastrukture in storitev. Zato izstopa velika vloga neformalnega gospodarstva (Vintar Mally, 2012).

Prebivalci zaradi slabega zdravstva, pomanjkanja pitne vode, slabe higijene in pomanjkanja hrane še vedno umirajo za tropskimi boleznimi (malarija, rumena mrzlica, kolera, spalna bolezen ...) in tudi drugimi, v razvitem svetu ozdravljivimi boleznimi (hepatitis, pljučnica, podhranjenost ...). Velik problem predstavlja tudi okuženost z virusom HIV (Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015).

Slika 6: Gostota poselitve v Afriki (Vir: Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015).

Povprečna gostota poselitve Afrike znaša 34 prebivalcev na km², vendar je poselitev zaradi obsežnih negostoljubnih območij izrazito neenakomerna. Po veliki gostoti izstopajo otoške države (Mauritius – 637 preb./km² in Komori). Na celini sta najgostejše poseljeni državi Ruanda in Burundi, kot regija je najgostejše poseljena Vzhodna Afrika. Prebivalstveno največja država je Nigerija (213 milijonov), ki leži v Zahodni Afriki. Etiopija in Egipt, ki sta po številu prebivalcev na 2. in 3. mestu, imata pol manj prebivalcev kot Nigerija. Najredkeje poseljeni so plosušna in sušna območja Sahare, Sahela, Kalaharija, Namiba in Afriškega roga. Neenakomerna poselitev je tudi znotraj držav, na kar so vplivali oz. vplivajo številni dejavniki, ki se med seboj prepletajo – podnebne razmere, dostopnost vode, rodovitnost prsti, omejeni naravni viri, bolezni, konflikti, lov na sužnje, prometne povezave ... (Vintar Mally, 2012).

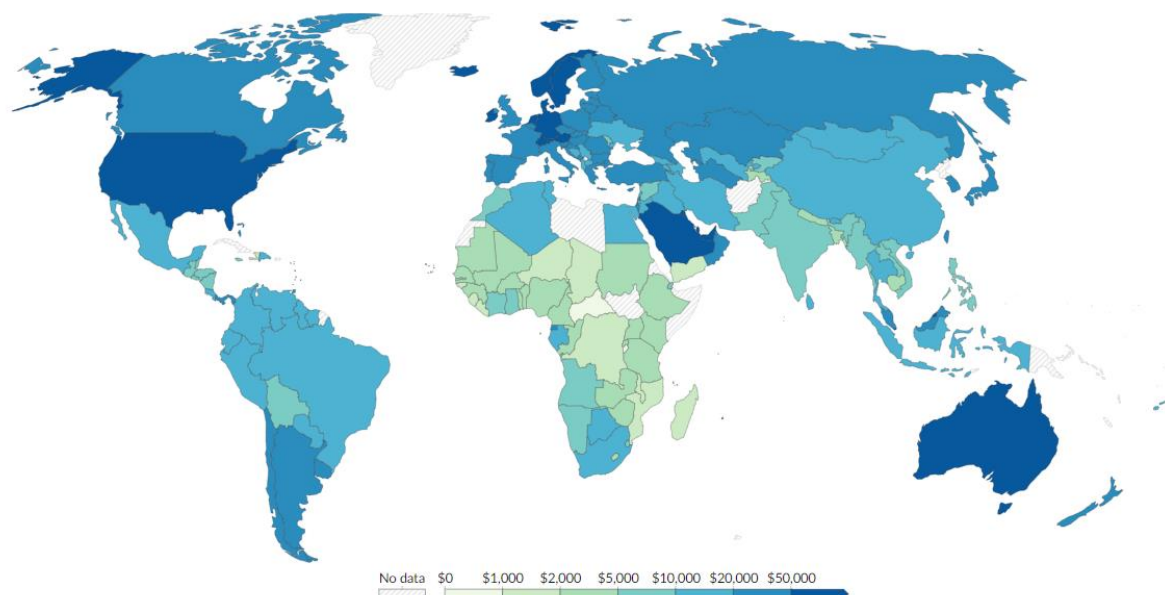

Slika 7: Otroka iz plemena Kara v Etiopiji (Vir: Janžekovič, Jeršin Tomassini, 2015) in Lagos, Nigerija (Vir: Lagos v Nigeriji, 2024).

Afrika je gospodarsko najslabše razvita celina, tudi v gospodarski razvitosti pa se posamezna območja Afrike med seboj zelo razlikujejo. Obdobje zaslužnjevanja je trajalo do 19. stoletja, sledilo je ustanavljanje kolonij, umetno ustvarjanje državnih meja, izkoriščanje rudnih bogastev in plantažno kmetijstvo, kjer je delalo domorodno prebivalstvo. Območja, ki za kmetijstvo in izkoriščanje rudnih bogastev niso bila primerna, so ostala nerazvita. Sredi prejšnjega stoletja so se posamezne države osamosvojile in večina je zašla v velike gospodarske in politične težave. Te so se pojavile zaradi pomanjkanja kapitala, strokovnjakov, poddržavljanja gospodarstva, državljanskih vojn, korupcije, pomanjkljivega izobraževalnega in zdravstvenega sistema in neustrezne infrastrukture. Danes se mnoge države še vedno spopadajo s podobnimi težavami, saj je poleg prej naštetih težav, oblast in večina denarja v rokah peščice ljudi, velik del prebivalstva pa je še vedno reven in slabo izobražen (Ilc Klun, M., Verdev, H., 2022).

Kljub vsemu se nekatere afriške države hitro razvijajo. Nekatere svetovne velesile veliko vlagajo v razvoj gospodarstva in infrastrukture (Kitajska, Rusija). Zaradi poceni delovne sile in naravnih bogastev je Afrika pomembna trgovinska partnerica v svetovnem merilu (Ilc Klun, M., Verdev, H., 2022). Največji trgovinski partnerki Afrike sta ZDA in Kitajska. V mnogih afriških državah še vedno delujejo gospodarske družbe iz kolonialnih časov. Govori se o t. i. neokolonializmu, ki ohranja vmešavanje v gospodarstvo nekdanjih kolonij, pa tudi v politiko. Kljub koncu kolonializma denar še vedno odteka iz afriške celine in z njim se pod nepravičnimi pogoji okoriščajo investitorji iz premožnejših držav (Vintar Mally, 2012).

Bruto domači proizvod (BDP), s katerim lahko pokažemo materialno blaginjo držav, v Afriki ne dosega držav razvitega sveta. Najvišjo vrednost BDP na prebivalca je v Južnoafriški republiki, Bocvani, Egiptu, Alžiriji. Najnižji BDP na prebivalca imajo države Podsaharske Afrike. Podatek ne izraža porazdeljenosti dohodka med prebivalci, kot tudi ne številnih drugih vidikov gospodarstva (Vintar Mally, 2012).

Slika 8: BDP na prebivalca 2019 (v \$) (vir: Our world in data, 2024).

Gospodarstvo Afrike temelji na kmetijstvu in rudarstvu. Prevladuje samooskrbno kmetijstvo, kjer pridelujejo žita (proso, sirek, koruza) ter tradicionalne gomoljnice (maniok, jam, batata). V suhi savani je pomembna živinoreja (govedo, drobnica), v puščavah pa reja kamel in pridelava dateljnov. Tržna živinoreja prevladuje le v Južnoafriški republiki, plantažno poljedelstvo (pridelava kave, kakava, bombaža, čaja) je razvito tudi v sicer revnejših regijah, kot je npr. Zahodna Afrika, kjer so ugodni naravni pogoji. Ob morjih in velikih rekah in jezerih je pomembno ribištvo.

Rudno bogata območja so predvsem v osrednjem in južnem delu celine. Rudarstvo je odvisno od tujega kapitala in izvoza. Problem predstavljajo slabe prometne povezave in odvisnost držav od izvoza le ene rude oz. energijskega vira. Zaradi rudarjenja so uničene številne pokrajine in izkrčeni gozdovi.

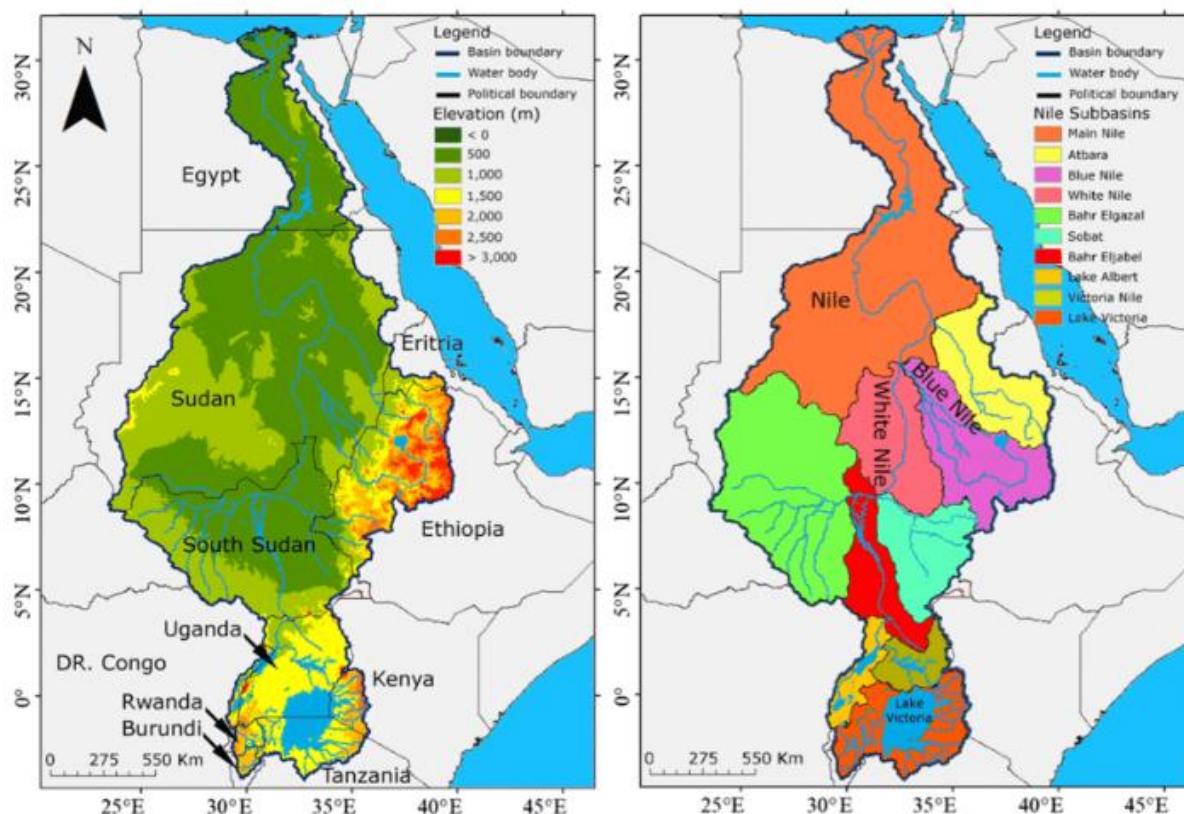
Pomembna so tudi nahajališča nafte in zemeljskega plina. Največje zaloge so v Gvinejskem zalivu in v Severni Afriki. Na podeželju je prebivalstvo odvisno od tradicionalnih virov energije (les, iztrebki, oglje). Velike so možnosti za izrabo obnovljivih virov energije (Sonce, veter, voda), a primanjkuje kapitala, znanja in tehnologije. Pomembna panoga tudi v Afriki je turizem. Turiste privlačijo narodni parki, bogata zgodovina, toplo morje, peščene plaže in najvišji vrhovi (Ilc Klun, M., Verdev, H., 2022).

2.2.1 POREČJE NILA

Reka Nil

Reka Nil je s 6695 km najdaljša reka na svetu. Njeno porečje meri 3.349.000 km², kar znaša približno 10 % površine Afrike. Po količini vode je pretok Nila primerljiv z Misisipijem, Kongom in La Plato. Nil je edina reka, ki prečka Saharo in ne presahne. Nihanje količine vode v Nilu in pritokih je odvisno od večih dejavnikov, predvsem od padavin, izhlapevanja, posegov v strugo in toka podzemne vode (Reka Nil, 2024).

Glavni vodni žili predstavljata Modri in Beli Nil, ki se v Nil združita pri Kartumu, od tam pa Nil teče proti severu v Sredozemsko morje, v katerega se deltasto izliva.

Slika 9: Relief in Rečna mreža reke Nil (Vir: The location of Nile river, 2024).

Modri Nil izvira v Etiopskem višavju iz jezera Tana in prispeva 85 % vode reke Nil. Na Modrem Nilu in pritokih so številni jezovi (Porečje Nila, 2024). Tok Modrega Nila ima velik strmec, poteka proti severozahodu in ima visoke poletne vode.

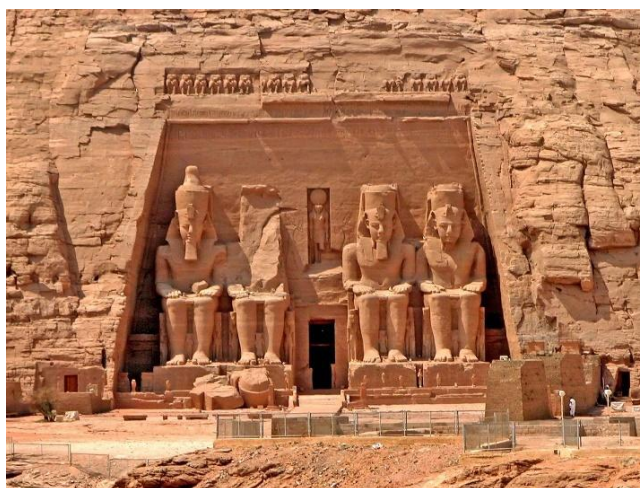
Beli Nil izvira na območju Viktorijinega jezera in dovaja 15 % vode reke Nil (Porečje Nila, 2024). Izvir Belega Nila predstavljajo izviri številnih pritokov, ki se izlivajo v to največje afriško jezero. Najdaljši dotok je Kagera, ki priteče iz Tanzanije. Izvir prvih kapljic Nila pa naj bi bil v Gish Abayu v Etiopiji. Za Viktorijinim jezerom se vodni tok kot Viktorijin Nil usmeri v jezero Kyoga, nato teče do severnih obal Albertovega jezera. Jezero leži na meji z DR Kongo. Kot Albert Nil reka nadaljuje tok proti severu skozi Ugando in kot Gorski Nil proti ogromnim močvirjem As Sudd v Južnem Sudanu, kjer zaradi izhlapevanja izgubi več kot polovico vode. Gorskemu Nilu

(Bahr al Jabal) se v Južnem Sudanu pridruži 716 km dolg Bahr al Ghazal, in sicer v majhni laguni, imenovani jezero No, po katerem je tok znan kot Beli Nil – zaradi belkaste gline, ki je odložena v njem. Povprečni pretok Belega Nila v Malakalu, tik pod sotočjem z reko Sobat, je $924 \text{ m}^3/\text{s}$; približno $1218 \text{ m}^3/\text{s}$ v oktobru in minimalni pretok okoli $609 \text{ m}^3/\text{s}$ v aprilu. To nihanje je posledica precejšnje razlike v toku Sobat. V suhi sezoni (januar–junij) Beli Nil prispeva 70–90 % celotne količine vode Nila. Za Renkom Beli Nil vstopi Sudan in se v Kartumu zliva z Modrim Nilom (Reka Nil, 2024).

Tristo kilometrov severno od Kartuma se z Nilom združi Atbara, ki izvira v Etiopiji, severno od jezera Tana. Je približno 800 kilometrov dolga reka in teče samo takrat, ko je dež v Etiopiji in se zelo hitro posuši. Med sušno dobo, od januarja do junija je običajno suha.

Nil v Sudanu teče preko več kot šest skupin kataraktov (brzic). Na severu Sudana reka vstopi v Naserjevo jezero, katerega večji del je v Egiptu. Za Asuanskim visokim jezo, zaradi katerega je nastalo Naserjevo jezero, Nil teče proti Kairu. Tu se razcepi v dva toka, ki se stekata v Sredozemlje in oblikujeta delto: Rosetta na zahodu in Damietta na vzhodu (Reka Nil, 2024).

Nekoč je obstajal tudi Rumeni Nil. Rumeni Nil je nekdani pritok, ki je povezoval višavje Ouaddai v vzhodnem Čadu z dolino Nila med 8000 do okoli 1000 pred našim štetjem.

Slika 10: Delta reke Nil (Vir: Nilova delta, 2024) in Abu Simbel (Vir: Abu Simbel, 2024).

Nil je bil že od nekdaj pomemben vir življenja. Ob njem se je razvila starodavna egipčanska civilizacija, katere uspešnost je omogočala ravno reka Nil s svojo predvidljivostjo poplav, s katerimi je prinašala ogromne količine rodovitnega mulja na kmetijske površine. S sistematičnim namakanjem so stari Egipčani pridelali presežke hrane, s tem se je povečala gostota poselitve ter splošni družbeni in gospodarski razvoj. Gradnja Asuanskega jezusa v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je povzročila veliko sprememb v spodnjem toku Nila. Visok jez omogoča nadzor nad poplavnostjo reke in njeno hidroenergetsko izrabo, a hkrati onemogoča naravno gnojenje z muljem, saj se le ta useda pred jezo, v Naserjevem jezeru. Potrebe po umetnem gnojenju so se znatno povečale. Zaradi večje količine sladke vode (Naserjevo jezero) se je povečala obolevnost za bilharciozo, manjša količina vode in mulja, ki pride do izliva v morje pa povzroča zaslanjevanje delte Nila, najgostejše poseljenega in kmetijsko najproduktivnejšega območja na celini. Ojezeritev dela doline Nila je povzročila tudi, da so morali preseliti nekatere zgodovinske spomenike starega Egipta, npr. Abu Simbel – dva templja iz časa faraona Ramzesa II. (iz 13. stol. pred n. št.).

Naravne enote v porečju Nila

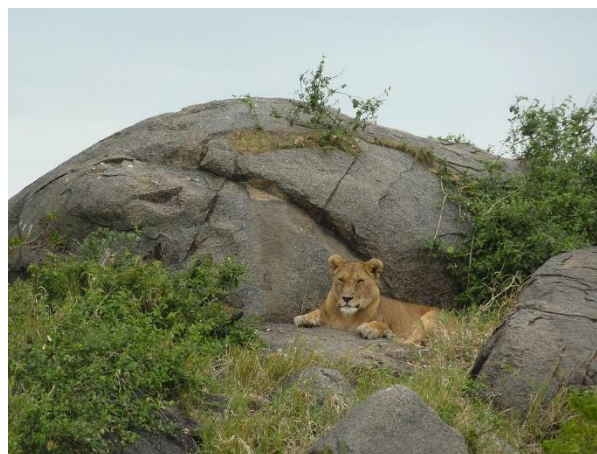
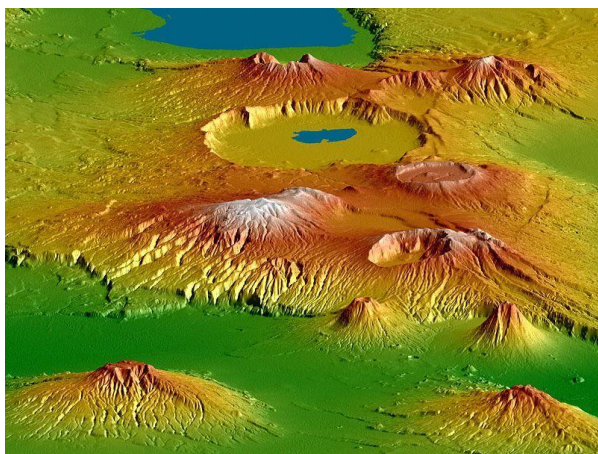
Porečje Nila, najdaljše reke na svetu, zavzema 10 % površja Afrike. Razteza se preko Vzhodnoafriškega višavja, Etiopskega višavja, Kotline Viktorijinega jezera, Kotline Belega Nila, Sahela, Sahare, vse do obal Sredozemskega morja. Na zahodu meji na povodje jezera Čad in porečje reke Kongo, na vzhodu pa na porečja krajših rek, ki se izlivajo v Indijski ocean.

- **Veliki tektonski jarek**

Veliki tektonski jarek je največja razpoka v Zemljini skorji, dolga 6400 km. Gre za posledico razlamljanja litosferskih plošč. Poteka od Mrtvega morja, čez Rdeče morje, preko Etiopije v Vzhodnoafriško višavje, kjer se razcepi v dva jarka, Vzhodnoafriškega in Srednjeafriškega. Segata vse do reke Zambezi v Južni Afriki. Na dnu velikega tektonskega jarka se nahajajo globoka jezera, z obeh strani pa se dvigujejo vulkanska gorovja (Ilc Klun, M., Verdev, H., 2022). Nekatera jezera napajajo tudi reko Nil, ki v celoti teče zahodno od velikega tektonskega jarka.

- **Vzhodnoafriško (Jezersko višavje) in Etiopsko višavje**

V Vzhodnoafriškem ali Jezerskem višavju in Etiopskem višavju, kjer izvirata oba kraka Nila, Beli in Modri Nil, so najvišji vrhovi Afrike – Kilimanžaro (Kibo, 5895 m), Mt Kenya (5199 m) in v Etiopskem višavju Ras Dashen (4620 m). Zaradi visokih nadmorskih višin Vzhodnoafriško višavje skupaj z Etiopskim višavjem imenujemo tudi »streha Afrike«. V celotnem porečju reke višavji prejmeta daleč največ padavin, kot je razvidno iz **slike 10**. Iz **slike 11** pa je razviden **odtok** vode v porečju, kjer opazimo učinkovanje izhlapevanja in različnega tipa reliefa.

Slika 11: Kraterji v Jezerskem višavju in magmatske kamnine v Jezerskem višavju (vir: Janžekovič, M., Jeršin Tomassini, K., 2015).

Gre za podnebno in biotsko zelo pestro območje. Z nadmorsko višino se povprečne temperature znižujejo, količina padavin pa, v primerjavi z nižjim ekvatorialnim območjem, kjer so zenitne padavine, ravno tako. Zato se na višjih nadmorskih višinah pojavlja savansko podnebje, ki je skupaj z rodovitnimi (vulkanskimi) prstmi zelo ugodno za poselitev. Rastlinski višinski pasovi so namreč zaradi lege v tropskem pasu razporejeni drugače kot npr. v Alpah. Obrobje višavij prehaja v polsušno podnebje. V Vzhodnoafriškem višavju imajo pomembno vlogo za poselitev tudi jezera, ki se nahajajo na dnu velikega tektonskega jarka. Najvišji deli obeh pogorij imajo gorsko podnebje. Etiopsko višavje ujame tudi monsunske vetrove iz Indijskega oceana, ki povzročijo deževno sezono od junija do sredine septembra. Obilno deževje povzroči poplavljanje Nila v poletju, kar je begalo starogrške mislece. Etiopsko višavje je podvrženo močni eroziji. Tropski deževni gozd leži med 1100 in 1800 metri. V zadnjem času

je bil precej izkrčen in spremenjen v kmetijske površine. Prevladuje samooskrbno kmetijstvo. Rodovitna vulkanska prst omogoča tudi gojenje kulturnih rastlin za izvoz – tržno kmetijstvo. Na plantažah gojijo sladkorni trs, bombaž, kavo in sisal (vlakna za vrvi). Ob velikih jezerih je pomembna gospodarska panoga ribištvo. Kjer je savansko podnebje, se ukvarjajo z živinorejo. Območje je dom številnih ogroženih živalskih vrst (Janžekovič, M., Jeršin Tomassini, K., 2015).

Slika 12: Serengeti, narodni park (Vir: *The Citizen*, 2024) in Dželade, avtohtone opice v Etiopiji (Vir: *Dželade*, 2024).

- **Kotlina Viktorijinega jezera**

Kotlina Viktorijinega jezera leži znotraj Vzhodnoafriškega višavja in je velika 194.200 km². Leži v Keniji, Tanzaniji, Ugandi, Burundiju in Ugandi. Ima savansko, ekvatorialno in vlažno subtropsko podnebje. Viktorijino jezero meri 68.870 km² in je drugo največje sladkovodno jezero na svetu in največje v Afriki. Je zelo plitvo, vsebuje 2760 km³ vode. Viktorijino jezero je vir vode za Beli Nil. Jezero leži na visoki planoti v zahodnem delu Vzhodnoafriškega tektonskega jarka, ozemeljsko pa spada pod upravo Tanzanije, Ugande in Kenije. Jezero igra pomembno vlogo v življenju milijonov ljudi, širša okolica jezera je eno najgostejše poseljenih območij na Zemlji (Viktorijino jezero, 2024). V kotlini so dobri pogoji za pridelovanje čaja, kave, fižola in banan (Lake Victoria, 2024).

- **Sahel**

Sahel je prehodno območje med travnato savano in puščavo. Poteka južno od Sahare od Atlantika do Indijskega oceana. Zaradi pomanjkanja padavin (manj kot 500 mm na leto) ni mogoče gojiti kulturnih rastlin. Za Sahel so značilne pogoste dolgotrajne suše (Janžekovič, M., Jeršin Tomassini, K., 2015). Prebivalstvo, ki številčno zelo hitro narašča, se ukvarja s poljedelstvom in nomadsko živinorejo. Hitra rast števila prebivalstva, ob neugodnih naravnih razmerah predstavlja z vidika potreb po hrani in vodi eno najbolj perečih regij na svetu. V Sahelu leži del obeh obravnavanih porečij v raziskovalni nalogi, precej daljši tok po Sahelu ima reka Niger.

- **Sahara**

Sahara je največja puščava na svetu, meri devet milijonov kvadratnih kilometrov, kar je več kot 400 površin Slovenije. Po sredini jo prečka severni povratnik, razprostira pa se vse od Atlantskega oceana na vzhodu do Rdečega morja na zahodu ter od Sredozemskega morja na

severu ter Sahela na jugu, kamor se tudi širi. Edina reka, ki prečka Saharo od juga proti severu je reka Nil. Edina stalna naselja v Sahari so v oazah.

- **Delta Nila**

Nilova delta je ena največjih rečnih delt na svetu. Pokriva 240 km obale ob Sredozemskem morju, na jugu sega najdlje cca 160 km. Nil se v delto razširi dolvodno od Kaira. Sestavljata jo dve večji območji, imenovani po dveh pristaniških mestih, ob katerih se izlijeta v morje (Damietta in Rosetta). Predvsem rodovitna prst in ugodno sredozemsko podnebje že tisočletja ustvarjata ugodno poselitveno in gospodarsko težišče celine. Ob delti živi več kot 39 milijonov ljudi in je najgostejše poseljeno območje v Afriki. Delta je nekoč imela več krakov, ki pa so izginili zaradi protipoplavnih ukrepov. Izgradnja Asuanskega jezua je povzročila krčenje in zaslanjevanje delte, hkrati pa jo ogroža tudi dviganje gladine morja.

- **Nile Basin Initiative**

Organizacija Nile Basin Initiative si prizadeva doseči vzdržen socialno ekonomski razvoj, s pravično razporeditvijo vodnih virov reke Nil in njenih pritokov. Njihovi cilji so vzdržen vodni vir, energija, prehrabena varnost, okoljska vzdržnost, prilagoditev podnebnim spremembam in brezmejno upravljanje z vodami.

Prebivalstvo in gospodarstvo v porečju reke Nil

Porečje reke Nil sega v 11 držav in predstavlja dom 257 milijonom prebivalcev, kar je 20 % vsega afriškega prebivalstva. Države v porečju Nila so: Tanzanija, Burundi, Ruanda, Kenija, Demokratična Republika Kongo, Uganda, Južni Sudan, Etiopija, Eritreja, Sudan in Egipt (Porečje Nila, 2024).

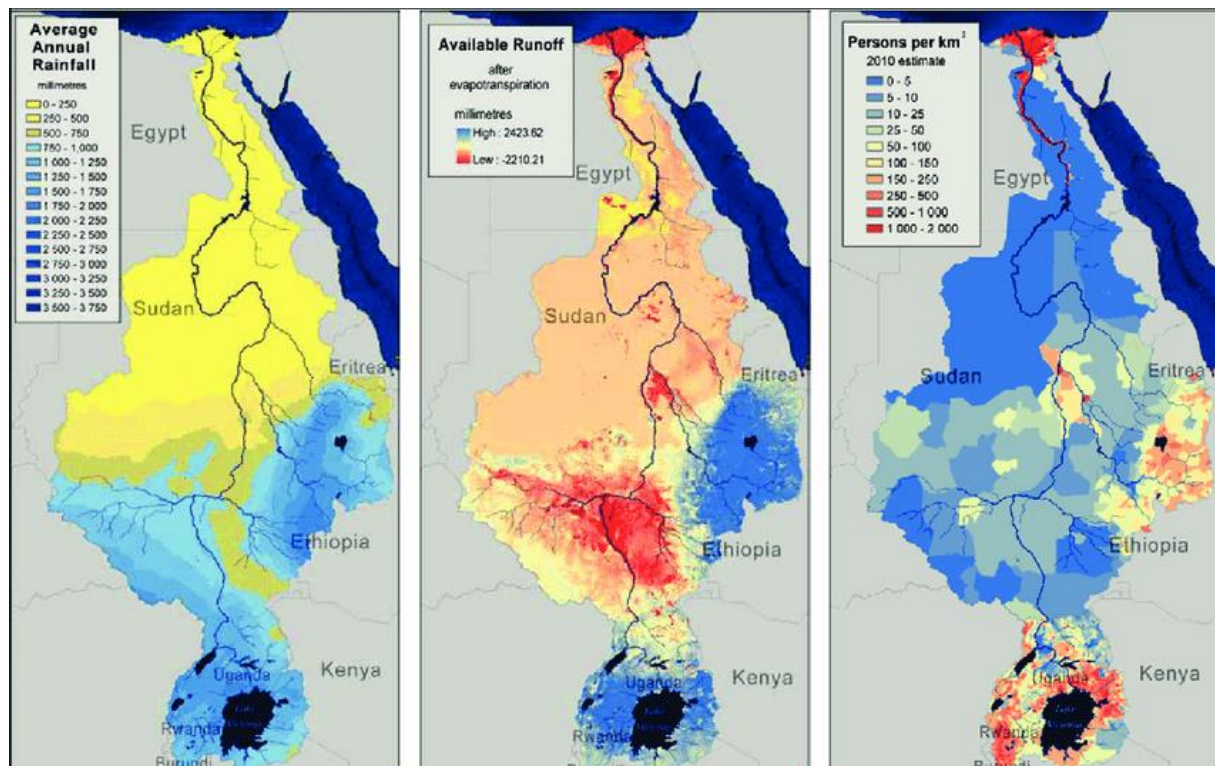
Slika 13: Države v porečju Nila (Vir: Države ob Nilu, 2024)

Gostota poselitve

Dolina in delta Nila, Vzhodnoafriško in Etiopsko višavje spadajo med najbolj poseljena območja Afrike. V višavjih je kljub legi v ekvatorialnem pasu podnebje ugodno, saj so zaradi višjih nadmorskih višin temperature nižje, zaradi vulkanskih tal so tu zelo rodovitne prsti, številna jezera pa so vir vode za pitje, namakanje, promet, za pridobivanje električne energije. V Etiopskem višavju so nenazadnje našli tudi okostje prvega človeka.

Spodnji del Nila in delta sta omogočala poselitev že v starem veku, saj je reka Nil predstavljala vir življenja – poljedelstvo. Nil je vsako pomlad poplavljal in na polja prinašal rodovitno blato, ki je bilo naravno gnojilo. Gostota poselitve v spodnjem toku Nila je strmo naraščala in poplave so prebivalce vse bolj ogrožale, zato so po 2. svetovni vojni pri Asuanu zgradili jez. Poplavljanje Nila so s tem omejili, povečali oziroma omogočili elektrifikacijo, a so se poslabšale možnosti pridelave hrane na naraven način, zdravje, ekološki pogoji v delti Nila in podobno.

Redko poseljena so puščavska in polpuščavska območja – Sahara in Sahel, kjer je Nil edini stalni tok, pa še to z nekaj **sto metri širine** v prostrani polpuščavski in puščavski pokrajini.

Slika 14: Količina padavin, odtok in gostota poselitve v porečju Nila (vir: Nile basin, 2024).

Na zgornjih kartah so prikazani/primerjani podatki: gostota poselitve, količina padavin in odtok. Vidimo, da so območja večje gostote poselitve tesno povezana z območji večje količine padavin oz. s podnebjem. Obratno sliko kaže odtok – večji je v območjih manjše gostote poselitve, saj gre za sušna območja, kjer je večina padavin izhlapi.

Države porečja Nila z največjo gostoto poselitve ležijo v višavjih. To so Burundi, Uganda, Ruanda in Etiopija. Sledi Egipt, ki leži v spodnjem toku Nila; najgostejše naseljeno območje Afrike je prav delta Nila. Najredkeje poseljene so tiste obravnavane države, ki ležijo na območju Sahela in Sahare.

Država	Površina (km ²)	št. Prebivalcev (2024)	povprečna starost (2023)	GOSTOTA POSELITVE (2024) preb./km ²
Egipt	1 010407	113 887000	24,2	115
Sudan	1 886000	48 934000	18,6	28
Eritreja	117600	3 794000	18,7	38
Južni Sudan	644329	11 213000	16,7	18
Etiopija	1 112300	128 638000	18,8	130
Uganda	241038	49 469000	16,3	250
Kenija	582646	55 830000	19,6	99
Demokratska republika Kongo	2 345000	104 483000	15,6	47
Burundi	27834	13 471000	16	592
Tanzanija	945087	68 747000	17	78
Ruanda	26338	14 306000	19,4	584

Tabela 1: Prebivalstvene značilnosti držav v porečju Nila (Vir: Worldometers, 2024).

Tanzanija	suniti, kristjani in bantujci
DR Kongo	bantu črnci 80%, sudanski črnci niloti, pigmejci katoliki, animisti, protestanti
Burundi	hutujci, tutsiji, katoliki
Ruanda	tutsiji, hutujci, katoliki in protestanti
Kenija	bantu črnci in nilotska ljudstva, protestanti, katoličani in muslimani
Uganda	bantu črnci, katoliki in protestanti, suniti
Južni Sudan	kristjani 60%, animisti, muslimani
Etiopija	kristjani 67%, muslimani 31%, hamiti
Eritreja	kristjani kopti, suniti

Sudan	arabci, sudanski črnci in hamiti sunitski muslimani, animisti
Egipt	arabci, suniti, kristjani

Tabela 2: Narodna in verska sestava prebivalstva v porečju Nila (<https://www.worldometers.info/>).**Gospodarstvo v porečju Nila**

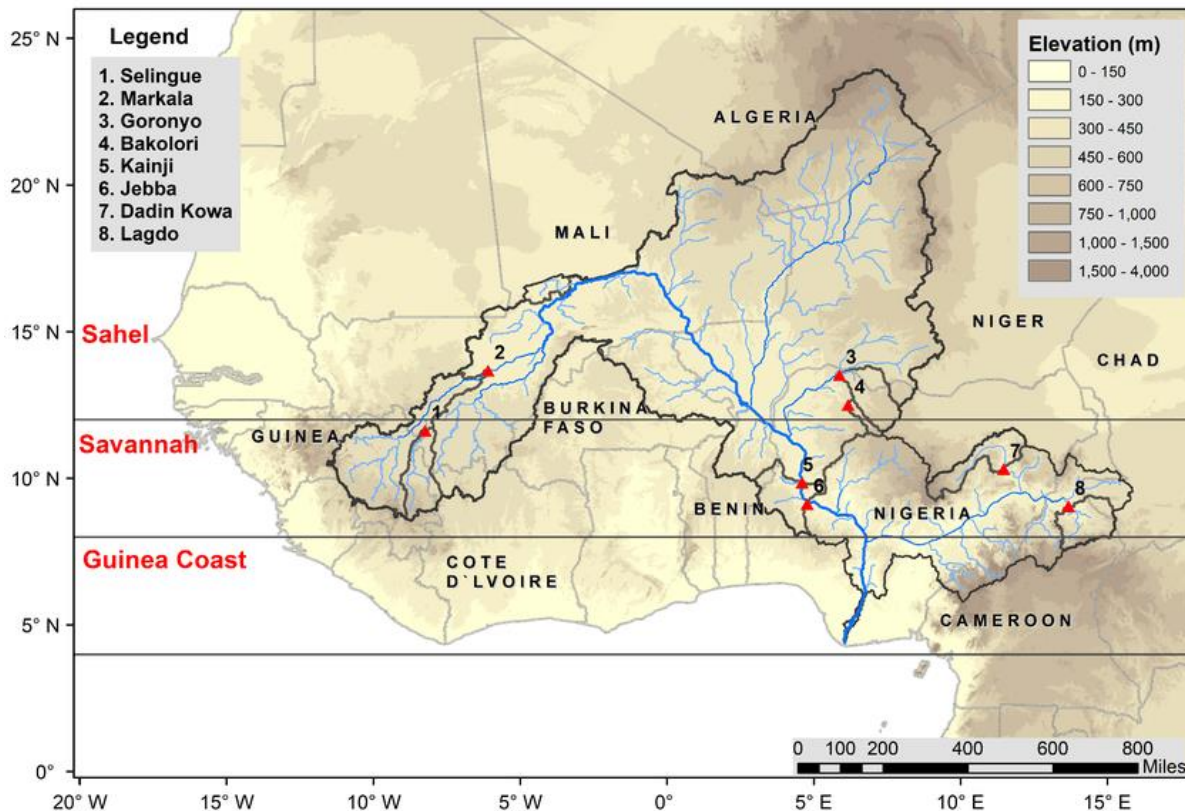
Država	Gospodarske dejavnosti
Tanzanija	Poljedelstvo je temeljna gospodarska usmeritev. Najpomembnejše kulture so sisal, bombaž in kava. Nahajališča rud so slabo izkoriščena.
Demokratska republika Kongo	Kljub velikemu naravnemu bogastvu je Kongo med najbolj nerazvitimi državami sveta. Gospodarstvo temelji na kmetijstvu, živinoreji in rudarstvu. Gozdovi ki prekrivajo ¾ površine dajejo kakovosten les.
Burundi	Je ena izmed najbolj nerazvitih držav sveta. Prebivalstvo se preživlja s živinorejo in poljedelstvom. Rudarstvo temelji na svincu in cinku
Ruanda	Gospodarsko nerazvita. Obdelovalnih površin je malo, čeprav so odločilne za preživetje večine prebivalcev. Tržno pomembne so plantaže kave, čaja, tobaka in bombaža. Rudarstvo je za poljedelstvom druga najpomembnejša gospodarska dejavnost.
Kenija	Je gospodarsko nerazvita država. Prevladuje poljedelstvo, za izvoz sta najpomembnejša pridelava čaja in kave.
Uganda	Temelj gospodarstva je poljedelstvo. Na severozahodu, prevladuje živinoreja, na jezerih pa ribolov. Med rudami so najpomembnejša nahajališča bakra in kobalta. Kava predstavlja 4/5 vseh prihodkov od izvoza.
Južni Sudan	Temeljna gospodarska panoga je poljedelstvo. Obdelovalne površine so odvisne od količine padavin in od sistema namakanja.
Etiopija	Je ena izmed najbolj revnih držav na svetu. Gospodarstvo temelji na poljedelstvu, kava je najpomembnejši tržni pridelek (50% izvoza)
Eritreja	Je zelo revna živinorejsko-poljedelska država. V nižinah prevladuje vzgoja žitaric, bombaža in tobaka.
Sudan	Temeljna gospodarska dejavnost je poljedelstvo, predvsem pridelava bombaža, ki prispeva polovico vrednosti izvoza. Živinoreja je polnomadska in nomadska.
Egipt	Gospodarsko zaostaja za drugimi državami, ki so bogate z nahajališči nafte. Največji gospodarski pomen ima reka Nil, saj omogoča več žetev na leto tako v dolini kot v delti. Velik pomen ima tudi Sueški prekop.

Tabela 3: Gospodarstvo v porečju Nila (vir: Worldometers, 2024).

2.2.2 POREČJE NIGRA

Reka Niger

Porečje Nigra je veliko 2.130 000 km², kar je približno 7 % površine Afrike. Reka Niger je tretja najdaljša reka v Afriki, za Nilom in Kongom, in najpomembnejša reka zahodne Afrike. Dolga je 4180 kilometrov. Njen glavni pritok je reka Benue. Po reki sta dobili ime državi Niger in Nigerija. Tako kot Nil ima tudi Niger izjemno pomembno vlogo pri oskrbi s pitno vodo, kmetijstvu, ribištvu in prometu ter zadnje čase vse bolj tudi v turizmu (Reka Niger, 2024).

Slika 15: Porečje Nigra (vir: Researchgate, 2024)

Reka Niger izvira iz gorovja Fouta Djallon v zahodni Afriki, v južnem delu Gvineje. Gornjegyvinejski prag je eno izmed najbolj namočenih območij v Zahodni Afriki, kar ustvarja pogoje za nastanek obseženega rečnega sistema. V Nigrski kotlini, okoli Moptija, se Niger razcepi v številne rokave, ki se po nekaj 100 kilometrih zopet združijo. To imenujemo notranja delta. Notranja delta Nigra je široka okoli 200 kilometrov in dolga okoli 500 kilometrov. Niger nosi s sabo le desetino toliko sedimentov kot reka Nil. Razlog je v njenem izviru, saj reka v zgornjem toku teče po starih kamninah.

Tako kot Nil, tudi Niger vsako leto poplavlja. Najvišjo vodo ima med novembrom in marcem. V času poplav se notranja delta spremeni v velikansko jezero s površino okoli 20 000 km² (kar je skoraj površina cele Slovenije).

Naplavine, ki jih pusti za sabo, so pomembne za kmetijstvo. Niger nadalje teče proti severovzhodu skozi Saharo in Sahel. Nato se obrne proti JV. Glavni pritok Nigra je Benue, ki teče v Kamerunu in Nigeriji. Ima globoko in široko strugo in številne dotoke ter predstavlja pomembno prometno pot za ti dve državi.

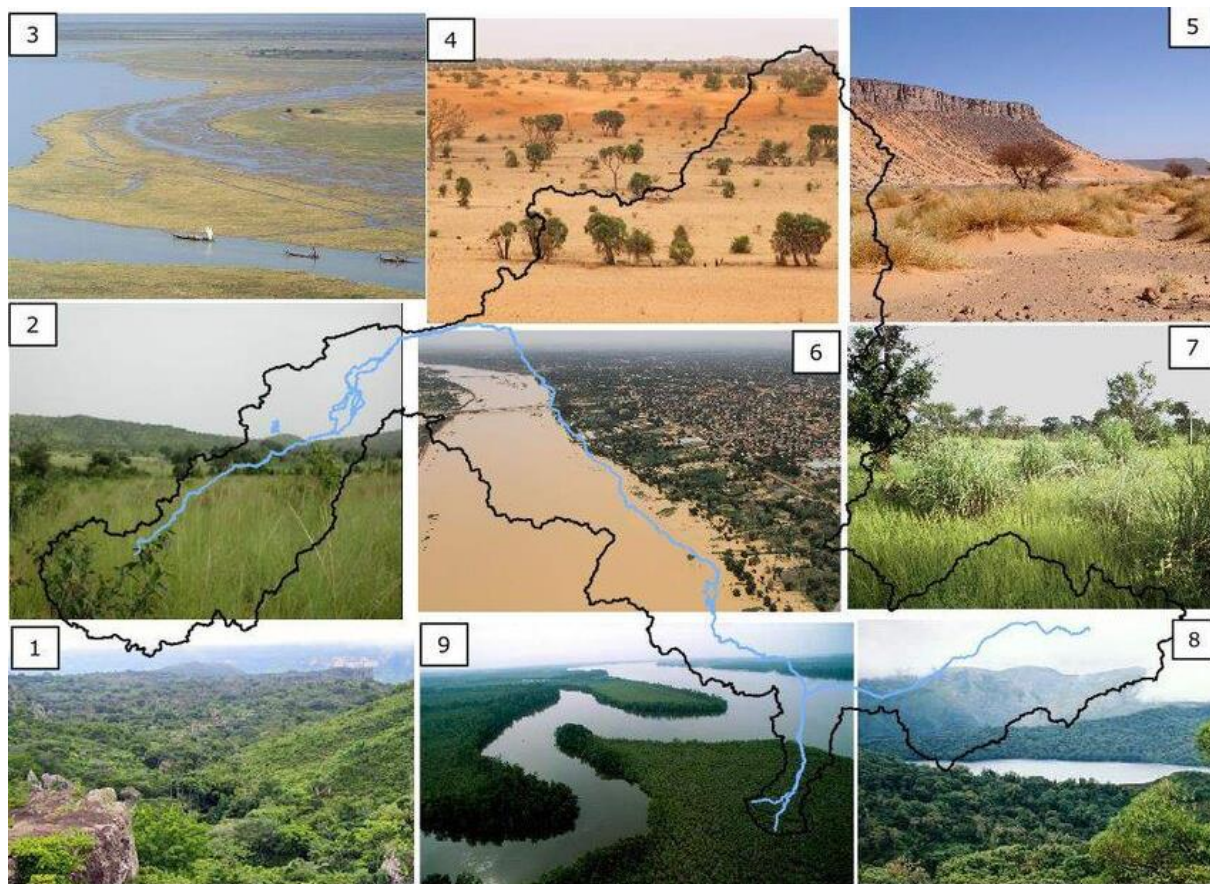
Izvira na planoti Adamawa na severu Kameruna in teče proti Z, pri Lakoji se izliva v Niger. Benue je pomemben tudi zaradi oskrbe jezera Čad. Niger se izliva v obliki delte v Gvinejski zaliv, tako kot pri Nilu se razcepi v dva glavna tokova. Delta Nigra je velika 70 000 km². Tu so obsežni mangrovski gozdovi ter velika nahajališča nafte (Reka Niger, 2024).

- **Niger Basin Initiative**

Reka Niger je eno glavnih okoljskih križišč Afriškega kontinenta in velik vir sveže vode za Sahel. Zadnjih nekaj desetletij je reka prišla pod pritisk zaradi novih aktivnosti, ki so porušile naravno strukturo in njen ekosistem. Iniciativa je skupni projekt med WWF, Wetlands International in Nigerijske varstvene organizacije (Nigerian Conservation Foundation), katere program temelji na strateškem pristopu k zagotavljanju zmerne gospodarjenja in varovanja vodnih virov in biodiverzitete na reki Niger.

Naravne enote v porečju reke Niger

Porečje Nigra se razprostira v Zahodni tropski Afriki. Celotno območje Nigra s pritoki zavzema približno 7 % površja Afrike. Naravne enote, skozi katere teče Niger od izvira do izliva, so: Gornjegvinejski prag, Nigrska kotlina, Sahel, Sahara in obale Gvinejskega zaliva. Niger izvira na območju ekvatorialnega podnebja, nato se preko savanskega podnebja vije proti severovzhodu skozi Sahel in Saharo, v kateri se obrne proti jugu in ponovno prečka polsušni Sahel, savanski pas in se nato na območju ekvatorialnega podnebja v obliki delte, ki je med največjimi na svetu, izliva v Gvinejski zaliv. Raznolikost pokrajin v porečju prikazuje spodnja slika (op. številke pokrajin se ne navezujejo na številke na karti na strani 23).

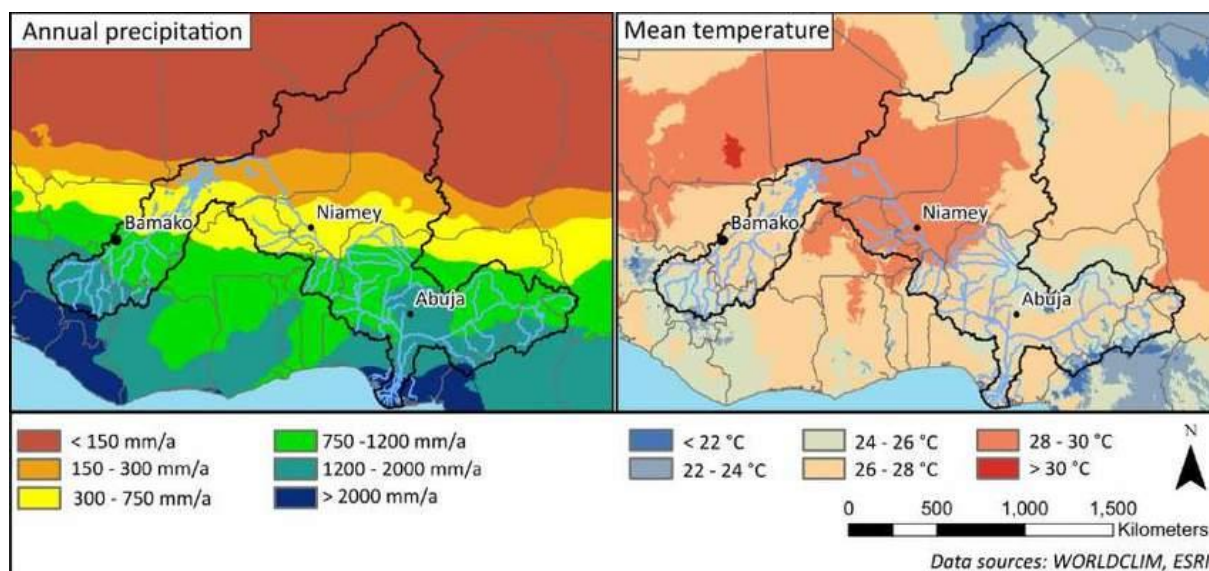
Slika 16: Pokrajine v porečju Nigra (vir: Pokrajine v porečju Nigra, 2024)

- **Gornjegvinejski prag**

Gornjegvinejski prag je območje na meji med Gvinejo in Malijem, kjer se reka Niger spusti preko višjega terena proti severovzhodu in tvori katarakte ali slapove. Pragovi predstavljajo rob krožnika, če si afriški relief predstavljamo kot narobe obrnjen krožnik. Ker je relief višji, ta območja, ki sicer ležijo v savanskem podnebjju, prejmejo veliko padavin.

- **Nigrska kotlina**

Nigrska kotlina leži ob zgornjem toku reke Niger med Gornjegvinejskim pragom in Saharo. Kotlina obsega območje več tisoč kvadratnih kilometrov, ki se razteza skozi več držav, vključno z Malijem, Nigerijo, Beninom in Nigrom. Osrednji del predstavlja notranja delta, ki se v obdobju poplav spremeni v veliko jezero. Poplave prinašajo hranila in blato, ki obogatijo tla in omogočajo uspevanje kulturnih rastlin. Poleg kmetijstva ima Nigrska kotlina tudi pomembno vlogo v prometnem in gospodarskem smislu. Reka Niger in njeni pritoki omogočajo plovbo in transport blaga ter omogočajo dostop do notranjosti celinskega dela Zahodne Afrike. Nigrsko kotlino poplave lahko tudi ogrozijo, če se pojavijo nenadoma. Severna sušna in polsušna območja trpijo za pomanjkanjem vode, dezertifikacija ogroža milijone ljudi.

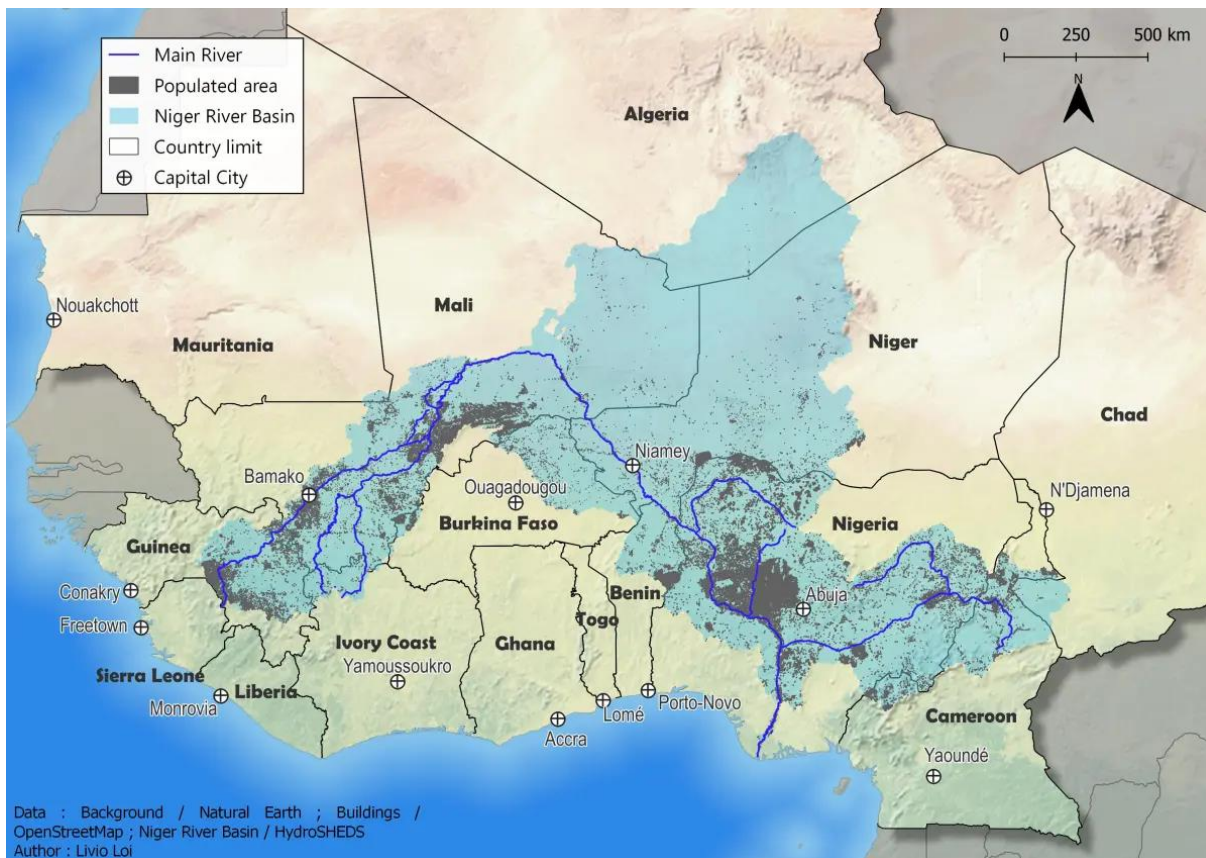
Slika 17: Padavine in temperature v porečju Nigra (Vir: Annual precipitation, 2024)

- **Obala Gvinejskega zaliva in delta Nigra**

Gvinejski zaliv je del Atlantskega oceana, v njem je presečišče ekvatorja in Greenwiškega poldnevnik. Poleg Nigra, ki se vanj izliva v eni največjih delt na svetu, je najpomembnejša reka Volta. Niger prinaša v zaliv veliko organskih sedimentov, iz katerih je v milijonih let nastala nafta. Mangrovski gozdovi, ki rastejo na obalah delte, so ključni za ohranjanje obale in preprečevanje erozije. To območje je izjemno biotsko raznovrstno ter hkrati gospodarsko in poseljeno obremenjeno. Delta reke Niger je pomembno kmetijsko, industrijsko in ribiško območje. Prebivalci delte se ukvarjajo s pridelavo riža, palmovega olja, sladkornega trsa in drugih pridelkov, ribištvo. Poleg tega je delta reke Niger tudi pomemben prometni koridor. Poleg Bližnjega Vzhoda je to območje med najbolj raziskanimi na svetu. Predstavlja lokacijo, od koder so odpeljali v suženjstvo več milijonov Afričanov.

Prebivalstvo in gospodarstvo v porečju Nigra

V porečju Nigra na 2,13 mio km² živi 130 milijonov ljudi, kar je približno pol toliko kot v porečju Nila. Površina porečja Nigra pa je približno 1,5-krat manjša od porečja Nila. Porečje Nigra sega v 10 držav: Gvineja, Slonokoščena obala, Mali, Burkina Faso, Alžirija, Niger, Benin, Kamerun, Čad, Nigerija.

Slika 18: Države v porečju Nigra in gostota poselitve (Vir: Niger basin, 2024)

Gostota poselitve

Gostota poselitve v porečju Nigra je neenakomerna. Kažejo se izrazite razlike v gosti naseljenosti območij ob rekah in vlažnem podnebju ter sušnimi območji na severu porečja, ki so zelo redko poseljena. Hkrati velja, da je sahelski pas gosto poseljen in zanj je značilna hitra rast prebivalstva. Najgostejše poseljena območja v porečju Nigra so v Nigeriji, ki je najgostejše poseljena država v Afriki. V Nigeriji živi več kot 200 milijonov ljudi, kar pomeni, da večina prebivalcev porečja živi v tej državi.

Prebivalstvo v porečju je zelo ranljivo, saj sedemdeset odstotkov od **130 milijonov** prebivalcev porečja živi na podeželskih območjih sredi negotove preskrbe s hrano zaradi ekstremnih podnebnih razmer in spremenljivosti padavin. vzdolž svojega 4200 km dolgega toka je reka Niger glavni gospodarski steber porečja. Tisočletja je reka omogočala preživetje – kmetijstvo, paša živine in ribolov – ter predstavlja posebno pomembno rešilno bilko v sušnih in polsušnih deželah Sahela. Porečje Nigra se sooča z akutnimi izzivi, kot sta revščina na podeželju in nezanesljiva preskrba s hrano, kar še poslabšujejo podnebne spremembe, a ima ogromen potencial za razvoj infrastrukture, vključno s hidroelektrarnami in namakalnimi sistemi, kar lahko znatno prispeva h gospodarski rasti in izboljšanju preživetja.

Država	površina	št. prebivalcev (2024)	povprečna starost (2023)	GOSTOTA POSELITVE (preb./km ²)
Benin	114763	13 712000	17,5	122,0
Burkina Faso	274200	23 251000	16,9	85,0
Kamerun	475442	28 647000	17,7	58,71
Čad	1 284000	18 278000	15,1	13,80
Slonokoščena obala	322462	28 873000	17,9	91,0
Gvineja	245857	14 190000	18,0	56,37
Mali	1 240000	23 293000	15,1	17,95
Niger	1 267000	27 202000	14,5	20,69
Nigerija	923768	223 804000	17,2	246

Tabela 4: Osnovni podatki o državah (Vir: Worldometers, 2024)

Država	NARODI, VERA
Gvineja	črnici – fulani, malinki, suniti.
Slonokoščena obala	črnici - akani, suniti, katoliki in animisti.
Mali	sudanski črnici – fulani, bambari, suniti.
Burkina Faso	mosiji, suniti in animisti.
Niger	havsi in suniti.
Benin	bantu (fon), animisti, katoliki in suniti.
Kamerun	sudanski in bantu, katoliki, nekaj animistov, sunitov in protestantov.
Čad	sarijci in arabci, suniti, katoliki in protestanti.
Nigerija	jorubi, havsi, ibi, fulani in hamiti, suniti, animisti in protestanti.

Tabela 5: Narodnostna in verska sestava v državah v porečju Nigra (Vir: Worldometers, 2024)

Gospodarstvo v porečju reke Niger

Država	Gospodarske dejavnosti
Gvineja	Gospodarsko slabo razvita, zato so pomembna bogata nahajališča boksita, ki prispeva več kot polovico skupne vrednosti izvoza, železove rude, zlata in diamantov. Gozdovi dajejo kakovosten les.
Slonokoščena obala	Je predvsem agrarna država, saj so najpomembnejše plantaže kave, kakavovca, bombaža in tropskega sadja. Izvažajo veliko tropskega lesa.
Mali	Temeljna gospodarska dejavnost je poljedelstvo, ki je razvito na naplavnih območjih reke Niger. Na sušnejših območjih se prebivalstvo preživlja z nomadsko in polnomadsko živinorejo.
Burkina Faso	Je ena najbolj nerazvitih afriških držav. Obdelanih je le 10% površja, živinoreja pa je pomembnejša od poljedelstva.
Niger	Temeljna gospodarska dejavnost je poljedelstvo ob reki Niger, drugod prevladuje živinoreja. Rudna bogastva so (razen urana) slabo izkoriščena.
Benin	Gospodarstvo temelji na poljedelstvu. Izvažajo dragocen les, kot sta mahagoni in tik. V industriji prevladuje pridelava olja in bombaža.
Kamerun	Je slabše razvit od večine drugih držav ekvatorialne Afrike. Gospodarstvo temelji na poljedelstvu, živinoreji in rudarstvu.
Čad	Gospodarstvo temelji na kmetijstvu. Na namakalnih površinah okoli Čadskega jezera pridelujejo bombaž, riž in arašide. Nahajališča nafte, urana, zlata in boksida so premalo izkoriščene.
Nigerija	Kljub rudnemu in naftnemu bogastvu je poljedelstvo osnovni vir preživetja za večino prebivalcev.

Tabela 6: Gospodarstvo v porečju Nigra (Vir: Worldometers, 2024)

3. EKSPERIMENTALNI DEL NALOGE

V eksperimentalnem delu naloge smo preučili podatke o kakovosti življenja v porečjih reke Nil in reke Niger. Ker gre za izjemno veliki območji, predvsem pa tudi izjemno raznoliki, tako v naravno- kot družbenogeografskih značilnostih, podatki pa so dosegljivi na ravni držav, ne porečij, smo raziskovali glede na dosegljive/izbrane podatke v okviru držav v obeh porečjih.

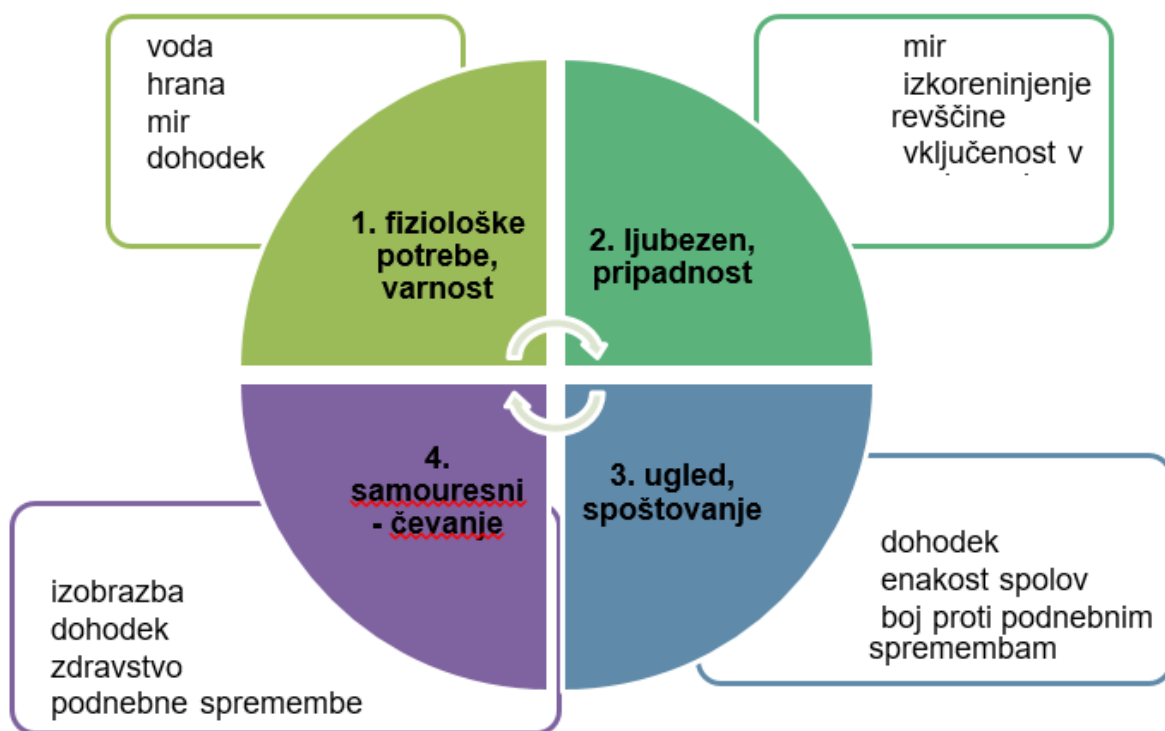
Država	Delež države v porečju Nila (%)	Delež porečja Nila v državi (%)	Država	Delež države v porečju Nigra (%)	Delež porečja Nigra v državi (%)
Tanzanija	9	2,7	Gvineja	28	4,6
Demokratska republika Kongo	0,9	0,7	Slonokoščena obala	5,6	1,2
Burundi	47,6	0,4	Mali	36,7	30,3
Ruanda	75,5	0,6	Burkina Faso	21,3	3,9
Kenija	8	1,5	Niger	28,2	23,8
Uganda	98	7,4	Benin	32,7	2,5
Južni Sudan	- ni podatka* skupaj s Sudanom	- ni podatka* skupaj s Sudanom	Kamerun	13,9	4,4
Etiopija	33,2	11,4	Čad	1,2	1
Eritreja	20,5	0,8	Nigerija	46	28,3
Sudan	79*	63,6*			
Egipt	32,6	10,5	- ni podatka		

Tabela 7. Delež držav v porečjih in delež porečja v državah

(Vir podatkov: Worldbank, 2024; Fao, 2024)

3.1 KAZALCI KAKOVOSTI ŽIVLJENJA V POREČJIH NILA IN NIGRA

Kakovost življenja je zelo zapleten pojem, zato je bila naša naloga vse prej kot lahka. Pri iskanju razlage same definicije, kaj je »kakovost življenja«, smo naleteli na precej širok opis. Kazalce kakovosti življenja smo opredelili na podlagi človekovih potreb, ki jih definicija največkrat omeni. Izhajali smo iz hierarhije potreb, ki jih je opredelil Maslow ter milenijskih razvojnih ciljev, ki so jih svetovni voditelji sprejeli leta 2000. Z njimi so se zavezali k novemu globalnemu partnerstvu za zmanjšanje skrajne revščine. Na podlagi vseh temeljnih potreb ter globalnih ciljev smo izbrali kazalce, s katerimi bi lahko opredelili kakovost življenja. Nekateri kazalci so zgolj opisni, saj na voljo nismo imeli konkretnih (številskih) podatkov, drugi so natančno izračunani, saj smo se sklicevali na Poročilo o človekovem razvoju, kjer so ti podatki na voljo. Različni kazalci lahko kažejo na (ne)zadovoljevanje različnih potreb hkrati, saj se vplivi (vzroki in posledice) prepletajo. Je pa zadovoljevanje potreb, ki so nižje rangirane, pogoj za zadovoljevanje potreb, ki so višje na lestvici (v našem primeru v krogu od 1. do 4.). Kazalce smo raziskali in prikazali po državah. Za vrednotenje izbranih kazalcev le na območjih delov držav, ki so dejansko del obravnavanih porečij, pa lahko sklepamo iz gostote poselitve in podamo neko približno oceno. V vseh grafikonih so podatki prikazani po državah, ki so razvrščene v vrstnem redu od izvira do izliva. Na koncu smo naredili skupno tabelo, kjer smo države po kazalcih razvrstili v štiri kategorije. Najbolj ugodne kazalce znotraj držav v obravnavanih porečjih (ne na ravni sveta ali Afrike nasploh) smo obarvali z modro barvo, dobre vrednosti z zeleno, slabe vrednosti z oranžno, najslabše vrednosti z rumeno barvo. Na ta način smo lažje ugotavljali, kje znotraj porečij se kažejo ugodnejše razmere kakovosti življenja in kje slabše.

Slika 19: Kazalci kakovosti življenja.

3.1.1 MOŽNOSTI ZA PRIDELAVO HRANE DOSTOPNOST VODE

Možnosti za kmetijstvo so v obeh porečjih, tekom rečnega toka, različne. Najbolj so odvisne od podnebja, reliefa in prsti. Ima pa na kmetijstvo v Afriki nasploh velik vpliv kolonialna preteklost, ki se v lastništvu plantaž in tržnem sistemu držav kaže še danes.

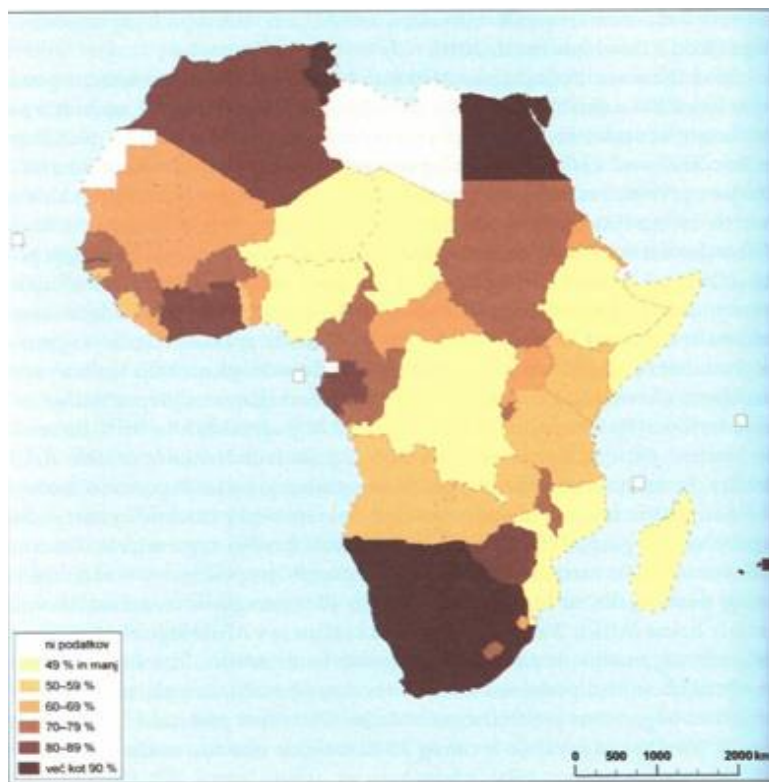
Nil izvira v savanskem podnebju in teče naprej proti polpuščavskemu podnebju Sahela, puščavsko podnebje Sahare in se na območju sredozemskega podnebja na severu Egipta izlije v Sredozemsko morje. Za kmetijstvo so najugodnejši pogoji v delti reke Nil, ki pa se slabšajo zaradi krčenja delte kot posledice zgraditve Asuanskega jezusa. Pridelujejo sladkorni trs, riž, bombaž, stročnice. To območje je tudi izjemno gosto poseljeno, industrializirano ter tudi turistično razvito. Egipt bo po napovedih močno povečal pridelavo hrane, seveda bo površine namakal. Egiptovsko kmetijstvo je zelo napredno, porabi pa tudi ogromno vode, še posebej potratna z vodo je pridelava bombaža. Nedavno zgrajeni jez Gerd v Etiopiji je skoraj povzročil vojno z Egiptom, saj si Egipt lasti pravico do vode Nila. Tako kot marsikje na svetu, tudi tu prihaja do sporov med državami, ki ležijo višje v porečju in tistimi, ki ležijo dolvodno. Z vidika prsti so najugodnejša območja za kmetijstvo v povirnem delu Nila, kjer so vulkanska območja. Tu pridelujejo kavo, pšenico, ječmen, čičeriko, lečo in lan. Reliefno so za kmetijstvo ugodna planotasta višavja v povirnem delu, ter seveda uravnan svet Sahela in Sahare, ki pa zaradi pol/puščavskega podnebja ne omogočajo razvoja kmetijstva. V Sahelu je kmetijstvo izjemno pomembno, saj omogoča preživetje naraščajoči populaciji, vendar je hkrati tudi vzrok za dezertifikacijo, saj pretirana paša povzroča širjenje puščave. Posebna obdelava tal je omogočila zmanjšanje vpliva človeka na ta pereč problem že tako krizne regije Afrike.

V porečju Nigra so ugodna območja za kmetijstvo ob izviru, kjer je savansko podnebje, v notranji delti v Nigrovi kotlini ter delti v Gvinejskem zalivu. V notranjosti je deževna doba krajša in s tem količina padavin manjša, zato na tem območju naravno prevladuje suho savansko rastlinstvo, poljedelstvo pa je prilagojeno sušnim razmeram. Severni deli porečja so zaradi puščavskih razmer manj ugodni oz. neugodni za kmetijstvo.

Večina ljudi se ukvarja s samooskrbnim kmetijstvom – motično poljedelstvo, ekstenzivna živinoreja. Pridelujejo sirek, koruzo, proso, maniok, riž. Plantažno poljedelstvo temelji na pridelavi kakava, kave, kavčuka, oljnih palm, banan, arašidov in bombaža. V Nigeriji in ponekod v notranjosti je pomemben ribolov. V delti Nigra pa so sicer tudi obsežna črpališča nafte.

Če primerjamo porečji po možnostih pridelave hrane se pokažejo določene podobnosti. Obe porečji imata slabše pogoje na območju Sahela in seveda Sahare, s tem, da je večji delež porečja v območju takega podnebja pri porečju Nila (Sudan in Egipt), če pogledamo pa število ljudi pa jih v takih pogojih živi več v Nigrskem porečju.

Karta dostopnosti do čiste pitne vode nam kaže, da je v porečju Nila najbolj problematična Etiopija (manj kot 50 % ljudi ima dostop do čiste pitne vode), ki ima sicer večjo količino padavin, a ima velik odtok vode. V porečju Nigra sta v isti kategoriji Čad in Nigerija. Čad je puščavska država, pri Nigeriji pa je težava v velikem številu prebivalcev. Visoko gostoto poselitve imajo države v povirnem delu Nila, a po dostopnosti pitne vode niso v slabšem položaju. Vemo, da je tu padavin več, pomembna za vodno oskrbo poleg rek, so tudi jezera. Izkoriščanje podzemne vode je zaradi tehnološkega zaostajanja držav v obeh porečjih slabo. Pomembno vlogo pri zagotavljanju pitne vode imajo mdr. tudi humanitarne organizacije in drugi aktivisti. Tomo Križnar je npr. priskrbel vrtalni stroj za vrtino v Darfurju.

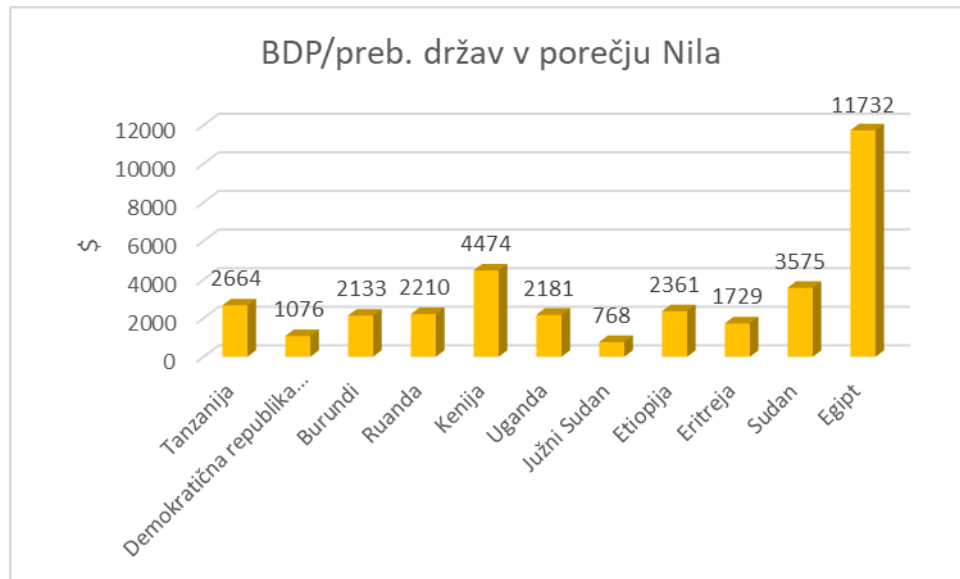
Slika 20: Delež afriškega prebivalstva z dostopom do ustrezne pitne vode (Vir: Vintar Mally, 2012)

3.1.2 BRUTO DOMAČI PROIZVOD (V PARITETAH KUPNE MOČI)

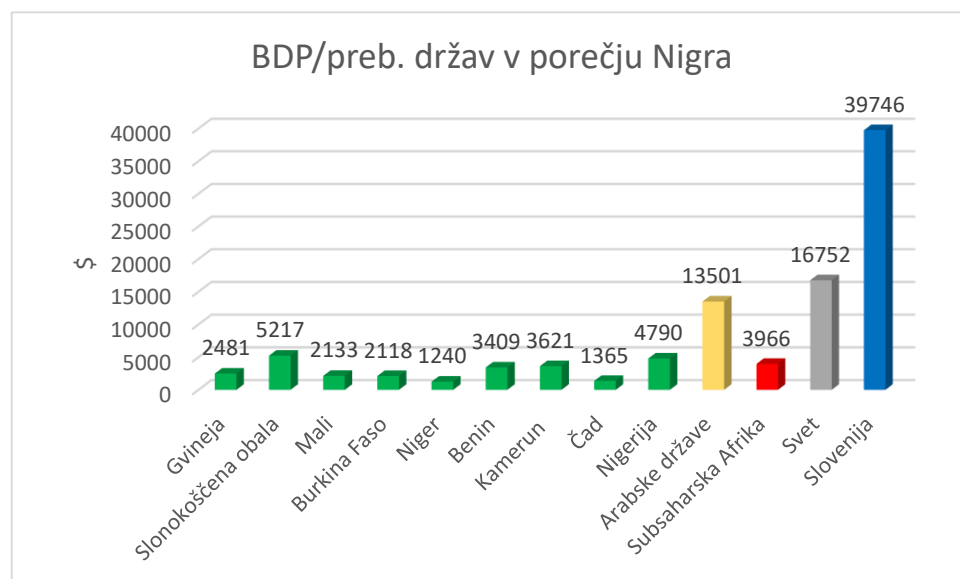
Bruto domači proizvod v paritetah kupne moči (PKM) (GDP per capita in Purchasing Power Standards) je razmerje med ravniyo bruto domačega proizvoda (BDP), izraženo v standardih kupne moči, in celotnim prebivalstvom. BDP v PKM je rezultat preračuna BDP s posebnimi pretvorniki v izbrano skupno fiktivno valuto. Paritete kupne moči so opredeljene kot prostorski cenovni deflatorji in pretvorniki valut, ki izločajo učinek razlik v ravni cen med državami. Na ta način dobimo BDP, primerljiv med državami. Izračun PKM je rezultat primerjave več tisoč cen proizvodov in storitev med državami (Umar, 2024).

V porečju Nila imajo Egipt, Sudan in Kenija bistveno večji BDP kot ostale države. Egipt izstopa, saj sta z JAR najbolj razviti državi Afrike. Pri tem pa ima/je imela veliko vlogo tudi njegova geografska lega, saj leži ob Sredozemskem morju. Najnižjo vrednot BDP na prebivalca imata DR Kongo in Južni Sudan. Povprečno je BDP na prebivalca (v PKM) v državah v porečju Nila 3173 \$.

V porečju Nigra je na splošno BDP zelo nizek. Slonokoščena obala, Nigerija, Kamerun in Benin dosegajo najvišji BDP na prebivalca, medtem ko imajo Niger, Čad in Mali najnižje vrednosti. Te države se nahajajo tudi na repu BDP na prebivalca med vsemi državami sveta. Povprečna vrednost BDP (v PKM) v porečju Nigra je 2930 \$:

Graf 1: BDP na prebivalca v državah v porečju reke Nil (Vir: Human development report, 2022)

Graf 2 : BDP na prebivalca v državah v porečju reke Niger (Vir: Human development report, 2022)

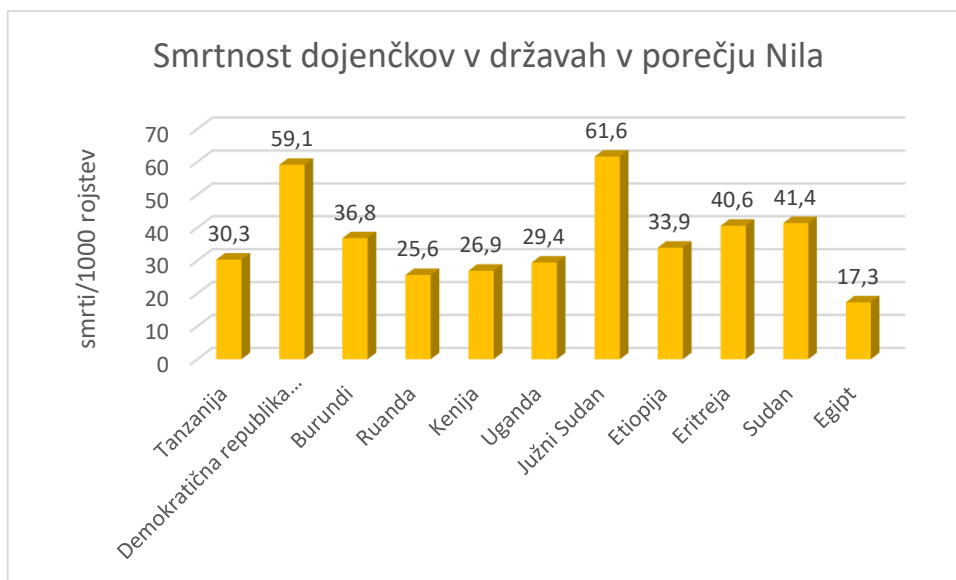
V porečju Nigra je na splošno BDP zelo nizek. Če primerjamo Slonokoščeno obalo, Nigerijo, Kamerun in Benin, imajo ostale države porečja precej nižji BDP. Naštete države imajo višji BDP zaradi izvažanja živil in izdelkov, če pa BDP primerjamo z svetom oz. BDP-jem Slovenije pa je dokaj manjši.

V porečju Nila imajo Egipt, Sudan in Kenija bistveno več BDP-ja kot ostale države. Ampak je v ospredju vseeno Egipt, saj je veliko bolj industrijsko in gospodarsko razvit. Pri tem pa ima veliko vlogo tudi njegova geografska lega, saj leži ob Sredozemskem morju.

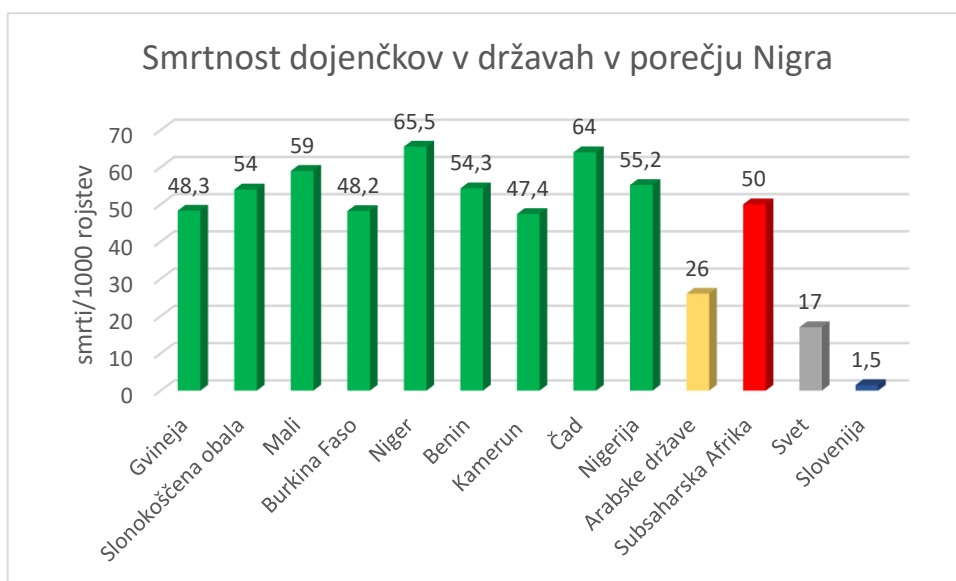
3.1.3 SMRTNOST DOJENČKOV in PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA

V državah v porečju Nila imajo najvišjo povprečno vrednost smrtnosti dojenčkov v DR Kongo, Južni Sudan, Sudan in Eritreja. Najnižjo stopnjo smrtnosti dojenčkov dosegajo Egipt, Ruanda in Kenija. Razlike med državami so večje kot v Nigrskem porečju. V povprečju v Nilskem porečju umre na 1000 rojstev 36,6 dojenčkov.

Ta podatek je precej višji v Nigrskem porečju, in sicer 55,1. Največ dojenčkov umre v Nigru, Čadu in Maliju. Najmanj, a še vedno so številke nad 45 na 1000 rojstev, jih umre v Burkini Faso in Kamerunu.

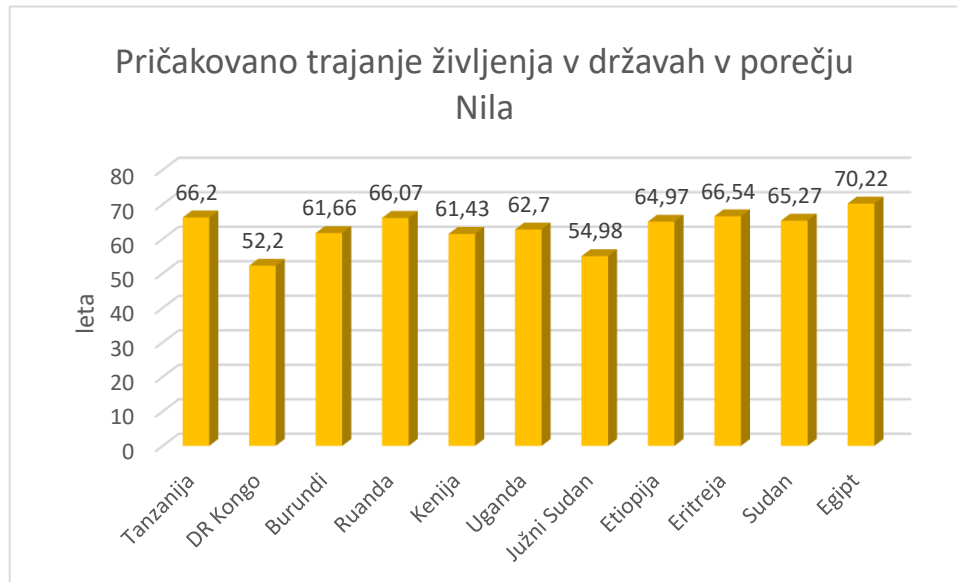

Graf 3: Smrtnost dojenčkov v državah porečja Nila (Vir: Human development report, 2022)

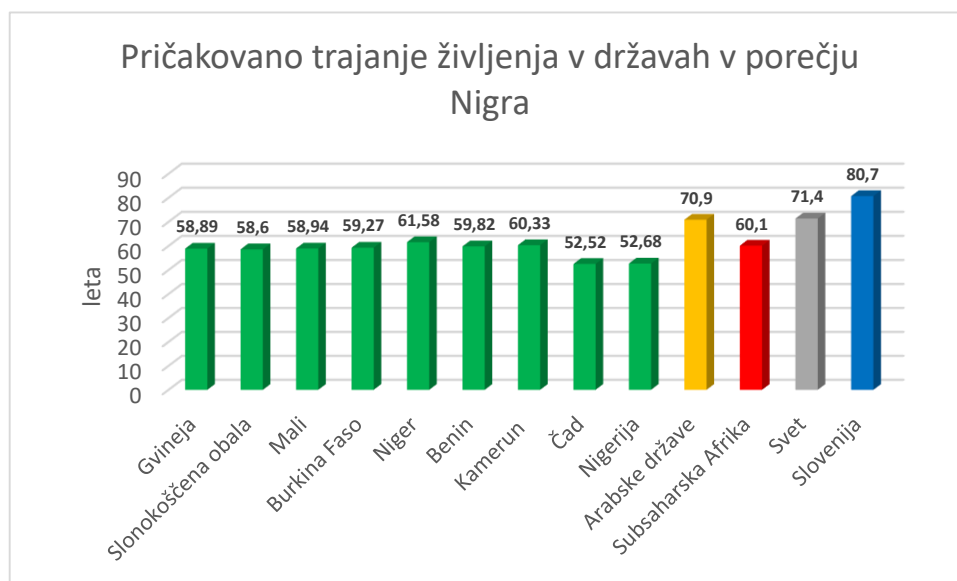

Graf 4: Smrtnost dojenčkov v državah porečja Nigra (Vir: Human development report, 2022)

Po podatku o pričakovanem trajanju življenja med državami v obeh porečjih ni toliko razlik kot pri drugih podatkih. Z nizkim pričakovanim trajanjem življenja izstopata v porečju Nila DR Kongo in Južni Sudan, pri porečju Nigra pa Čad in Nigerija. Povprečno je pričakovano trajanje življenja v državah v porečju Nila 62,9 let, v državah v porečju Nigra pa 58,07 let.

Graf 5: Pričakovano trajanje življenja v državah v porečju Nila (Vir: Human development report, 2022)

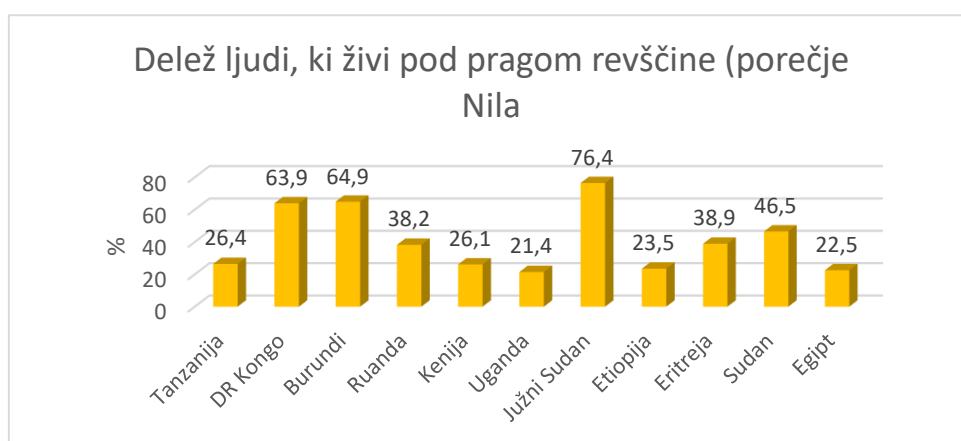

Graf 6: Pričakovano trajanje življenja v državah v porečju Nigra (Vir: Human development report, 2022)

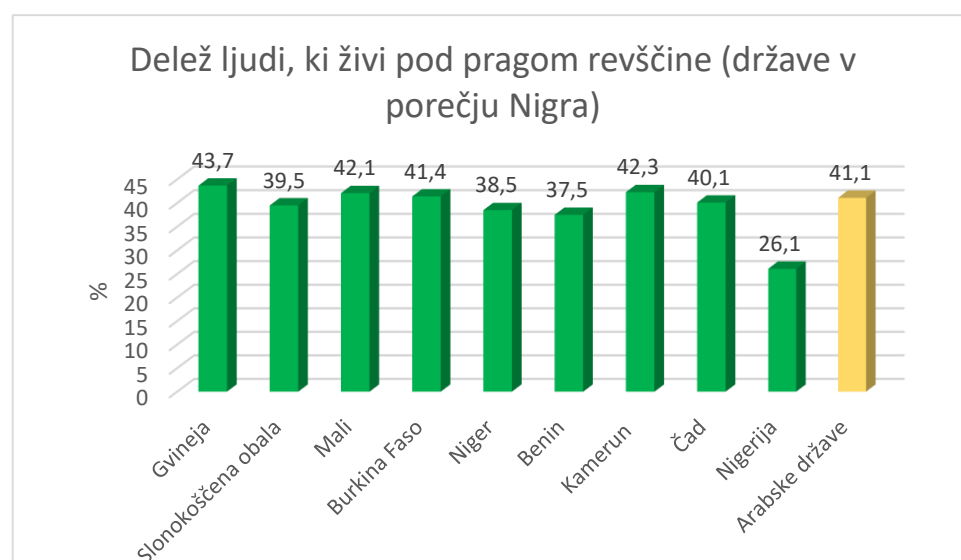
3.1.3 DELEŽ LJUDI, KI ŽIVI POD PRAGOM REVŠČINE in DELEŽ LJUDI Z MANJ KOT 1,9 \$/DAN

Iz grafov lahko razberemo, da je delež ljudi, ki živijo pod pragom revščine večji v porečju reke Nil, čeprav se ta podatek v povprečju med porečjema skorajda ne razlikuje, pa je pri Nilu opaziti velike razlike med državami. Delež ljudi, ki živi pod pragom revščine je v porečju Nila 40,8%. v porečju Nigra pa 39 %. Brez Egipta je ta podatek za porečje Nila precej višji, 42,6 %. Brez Nigerije pa za porečje Nigra, 40,6 %. Naj spomnimo - število prebivalcev v državah v porečju Nila je 518 737 300, v porečju Nigra pa 401 250 000. Za natančen delež absolutnega števila najrevnejših bi morali preračunati podatke po državah.

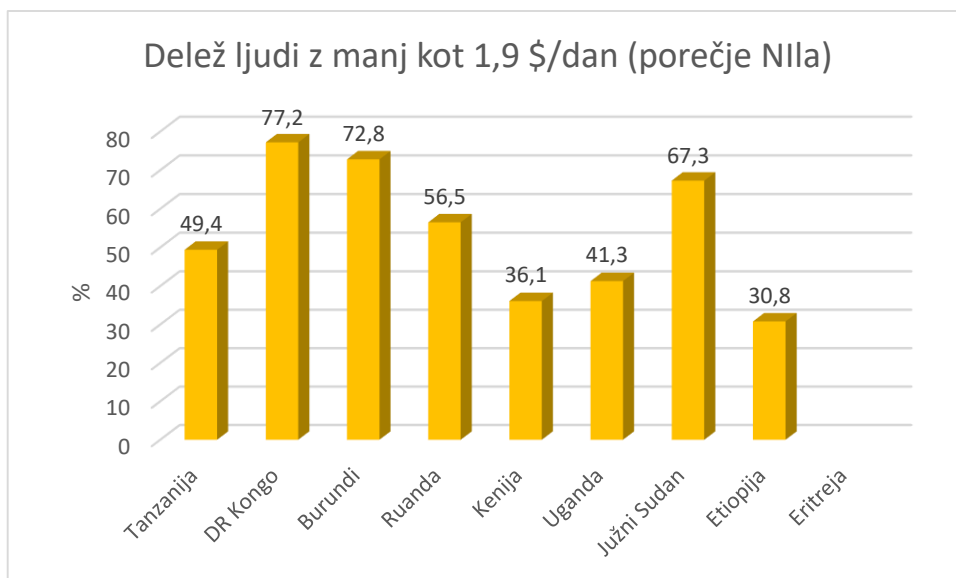
Če primerjamo delež ljudi z manj kot 1,9 \$ na dan v obeh porečjih tudi tukaj ugotovimo, da je večji v porečju Nila. Izstopajo (po visokih deležih) DR Kongo, Burundi in Južni Sudan. V porečju Nila živi z manj kot 1,9 \$ na dan 48,17 % ljudi, v državah v porečju Nigra pa 39,8 %. Najvišje deleže ljudi z manj kot 1,9 \$ na dan imata Mali in Benin.

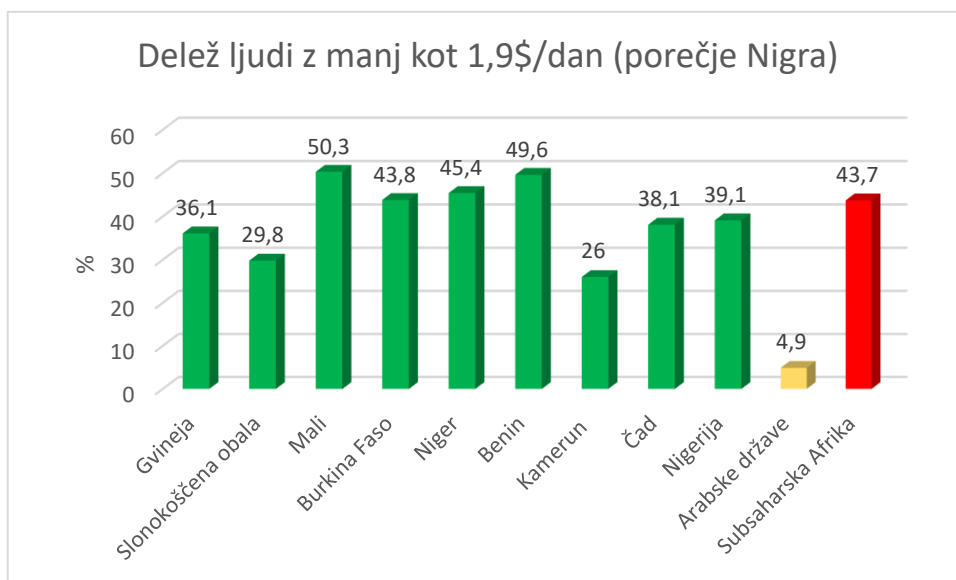
Graf 7: Delež ljudi, ki živi pod pragom revščine v državah v porečju Nila (Vir: Human development report, 2022)

Graf 8: Delež ljudi, ki živi pod pragom revščine v državah v porečju Nigra (Vir: Human development report, 2022)

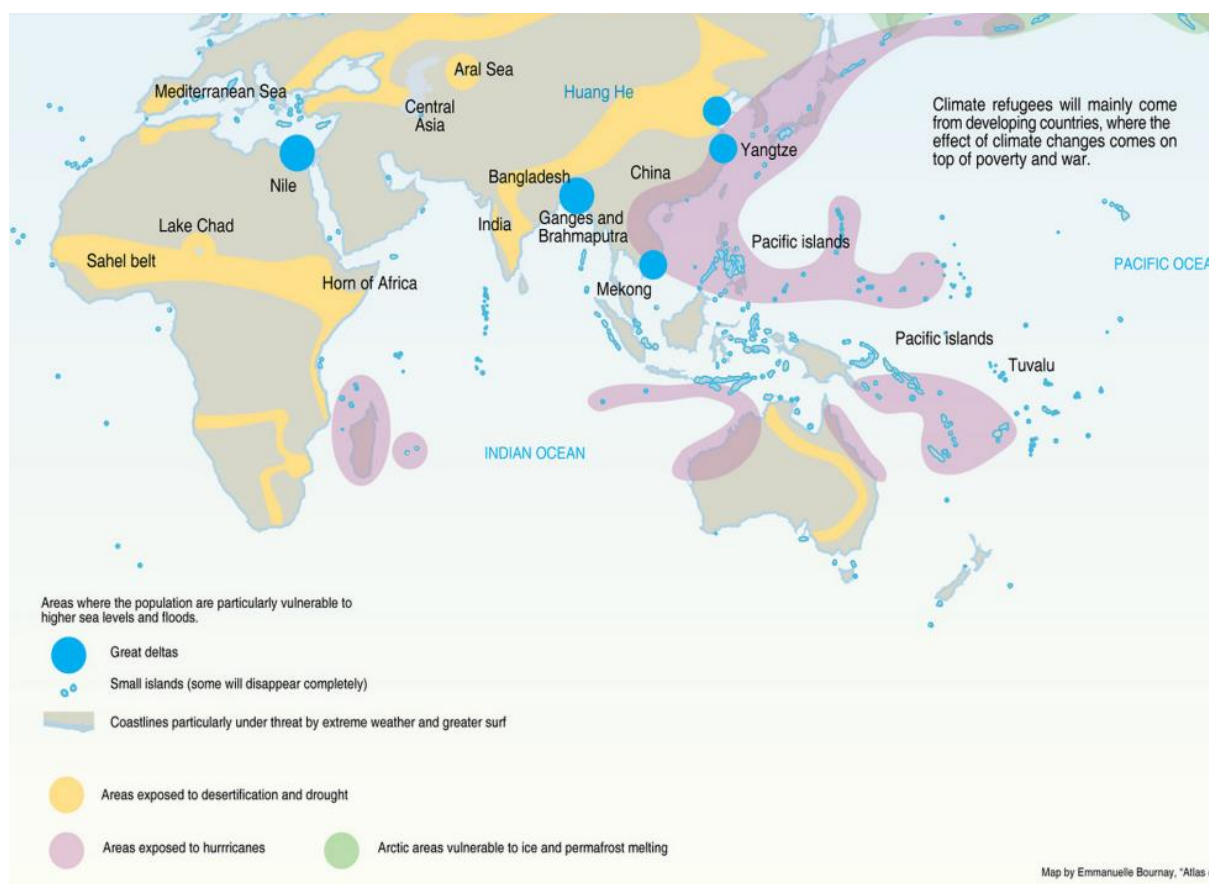
Graf 9: Delež ljudi, ki živi z manj kot 1,9 \$ na dan v državah v porečju Nila (Vir: Human development report, 2022)

Graf 10: Delež ljudi, ki živi z manj kot 1,9 \$ na dan v državah v porečju Nigra (Vir: Human development report, 2022)

3.1.4 OKOLJSKI PROBLEMI, NARAVNE NESREČE, KONFLIKTI

V obeh porečjih sta glavni - najpogostejši naravni nesreči suša in poplave. V nekaterih državah pa so to tudi vulkanski izbruhi, peščeni viharji, zemeljski plazovi, vetrovi in potresi. Pri okoljskih problemih izpostavljamo podnebne spremembe, ki se v Afriki najbolj kažejo v Sahelu. Nestanovitne padavine otežujejo pridelavo hrane hitro naraščajočemu številu prebivalstva. Delto Nila načenja morska voda, saj vse manj gradiva Nil prinese do izliva (ker se useda v Naserjevem jezeru). Dviganje morske gladine bo vse skupaj še poslabševalo.

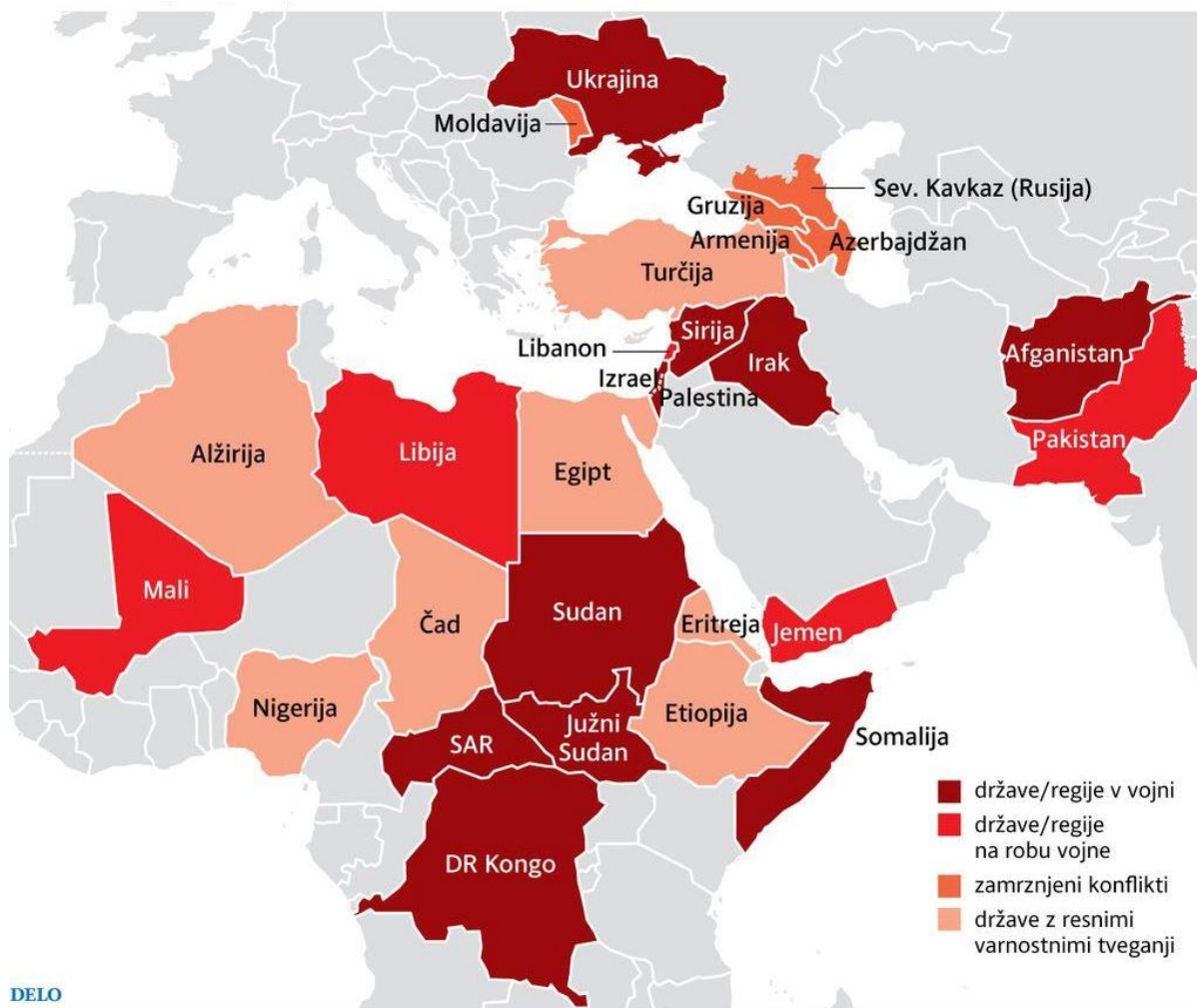

Slika 21: Zemljevid območij, ki so ogrožena zaradi posledic podnebnih sprememb.

Država	Najpogostejše naravne nesreče
Tanzanija	suša, poplave, cikloni
Demokratska republika Kongo	suša, poplave, vulkanski izbruhi, potresi
Burundi	suša, poplave, nalivi, hudi vetrovi
Ruanda	suša, poplave
Kenija	suša, poplave
Uganda	suša, poplave
Južni Sudan	hude poplave
Etiopija	suša, poplave, potresi, gozdni požari, zemeljski plazovi
Eritreja	puščavska kobilica, suša, poplave
Sudan	suša, poplave
Egipt	hudourniške poplave, peščene nevihte, potresi
Gvineja	poplave, zemeljski plazovi
Slonokoščena obala	hude poplave
Mali	peščeni viharji, poplave, suša
Burkina Faso	suša, poplave, vetrovi
Niger	suša, poplave
Benin	poplave, močan veter, obalna erozija, gozdni požar
Kamerun	vulkanski izbruhi, potresi, zemeljski plazovi,
Čad	suša, poplave
Nigerija	suša, poplave

Tabela 8: Naravne nesreče v državah porečja Nila in Nigra

V intervjuju z go. Jano Lampe smo izvedeli, da je reševanje konfliktov izjemno pomembno za dvig kakovosti življenja, pred dvigom izobraževanja. Gospa Jana je povedala, da je ravno zaradi konflikta v Južnem Sudanu zaprtih mnogo šol, ki sicer ne bi bile. Ko se razreši konflikt se hkrati razreši tudi mnogo drugih stvari v družbi. Seveda pa je izobraževanje tudi zelo pomembno za kakovost življenja, mir pa je predpogoj tega.

Slika 22: Krizna žarišča v Afriki (Vir: Delo, 2014)

Najdaljša reka na svetu je vir konflikta med Egiptom, Etiopijo in Sudanom. Vse tri države so močno odvisne od vodnega vira in vse mislijo, da imajo pravico do večjega deleža vode. Egipt trdi, da mu že zaradi zgodovine pripada večji del, Etiopija vstraja, da 85% vode izvira v njeni državi, Sudan pa pravi, da mu pripada enak delež, ker reka teče čez njegovo ozemlje.

Egipt, ki je puščavska država je močno odvisen od Nila. S populacijo, ki hitro narašča in klimatskimi spremembami bodo ostali brez vode, po predvidevanju Združenih narodov, okoli leta 2025. Vse to pojasnjuje zakaj je država pripravljena tudi z vojno braniti svoje vodne vire.

Etiopija od leta 2011, na meji s Sudanom, gradi velikanski jez imenovan GERD (The Grand Ethiopian Renaissance Dam). Ko bo končan bo največji jez v Afriki in bo pospešil ekonomski razvoj Etiopije. Ko se bo napolnil z vodo bo nastalo jezero v velikosti Londona. Egipt predlaga, da bi počasi polnili jezero in s tem preprečili pomankanje v spodnjem toku, s čimer pa se Etiopija ne strinja.

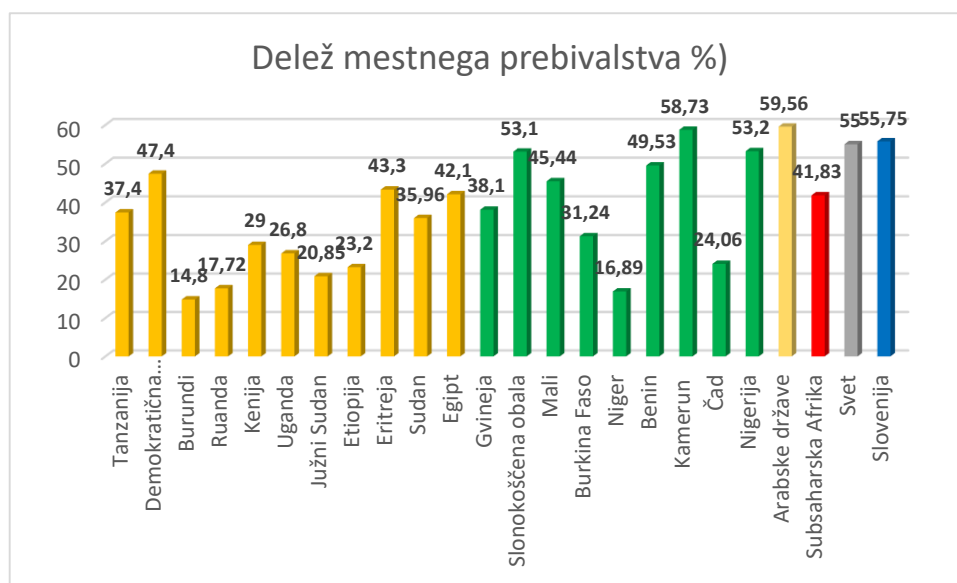
Sudan je kot država preživel vrsto državnih udarov in dve veliki državljanski vojni, zaradi katerih je država 2011 razpadla na pol (Na Sudan in Južni Sudan). Oblast ima vojska, ki je proti demokratizaciji države. Sudan je Sloveniji poznan predvsem po prizadevanjih Toma Križnarja za pomoč domačinom tudi pri kopanju vodnjakov v Nubskih gorah in Darfurju.

Kljub konfliktom med državami skozi katere teče reka Nil se v zadnjem času zaradi problemov s pomankanjem vode oblikujejo bilaterarni dogovori in sodelovanja za pravično deljenje vode med državami, predvsem s pomočjo organizacije Nile Basin Initiative.

Življenje ob delti Nigra je prav tako odvisno od sezonskega dežja. Zaradi globalnih sprememb se podirajo značilni vzorci padavin in količine vodnih virov, kar je sprožilo boj za vodo in pašnike. V Maliju se je povprečna temperatura od leta 1960 zvečala za 0,7 °C. Projekcije kažejo, da se bodo temperature zvišale od 1,2 do 3,6 °C do leta 2060. Poleg tega vodne vire onesnažuje še naftna industrija, onesnaženje pobija ribe in uničuje njihove možnosti razmnoževanja, naftna razlitja in odlagališča smeti povzročajo dolgoročno škodo tudi rodovitnosti zemlje.

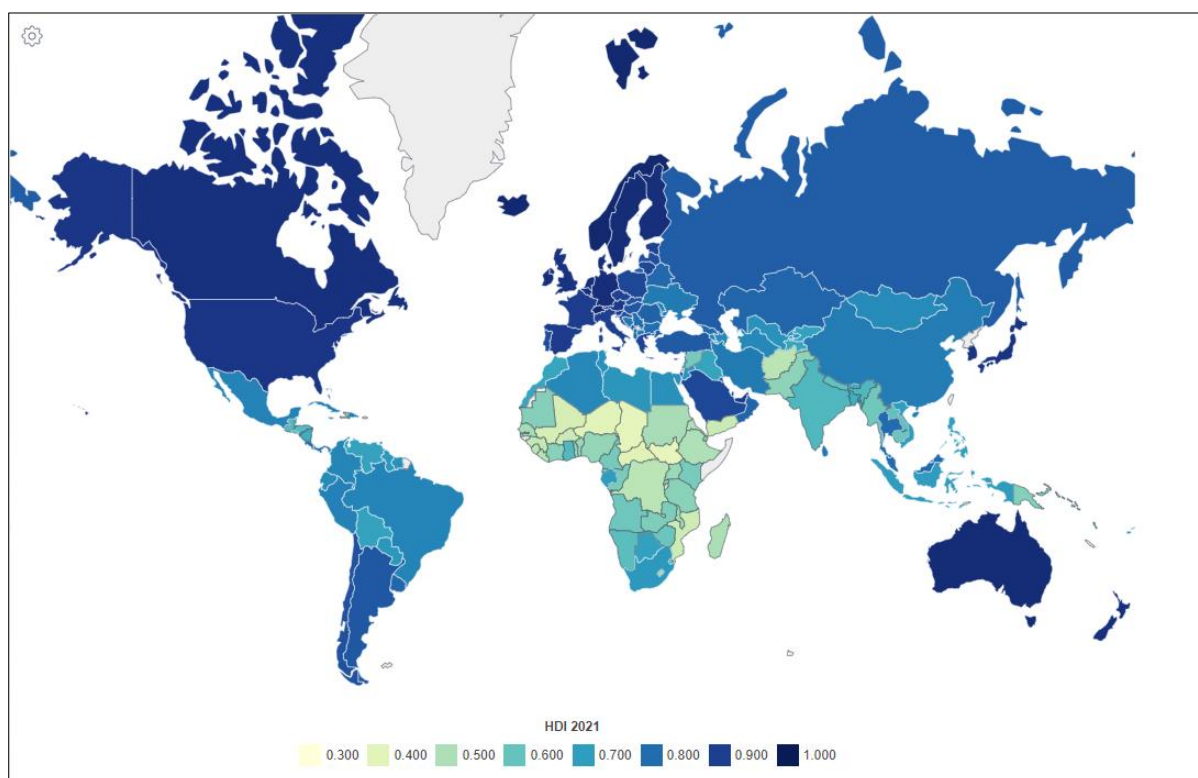
3.1.5 DELEŽ MESTNEGA PREBIVALSTVA

Večji delež mestnega prebivalstva ima porečje Nigra, 41,14 %. Za porečje Nila velja, da v povprečju v mestih živi 30,77 % ljudi. V porečju Nila so države z najvišjim deležem mestnega prebivalstva DR Kongo, Egipt, Sudan in Eritreja. V porečju Nigra pa so države z visokim deležem mestnega prebivalstva: Nigerija, Kamerun, Benin in Slonokoščena obala. Za Afriko velja, da velik delež mestnega prebivalstva ne pomeni višje gospodarske razvitosti, temveč je delež večji, ker veliko ljudi želi v mesta, ker menijo, da jih tam čaka boljše življenje kot na revnem podežlju. Ljudje pa pogosto ostanejo na robu mest, v predmestjih, ki jih imenujemo barakarska naselja, kjer nimajo ustreznih bivališč, hrane, vode in osnovne infrastrukture.

Graf 11: Delež mestnega prebivalstva (Vir: Human development report, 2022)

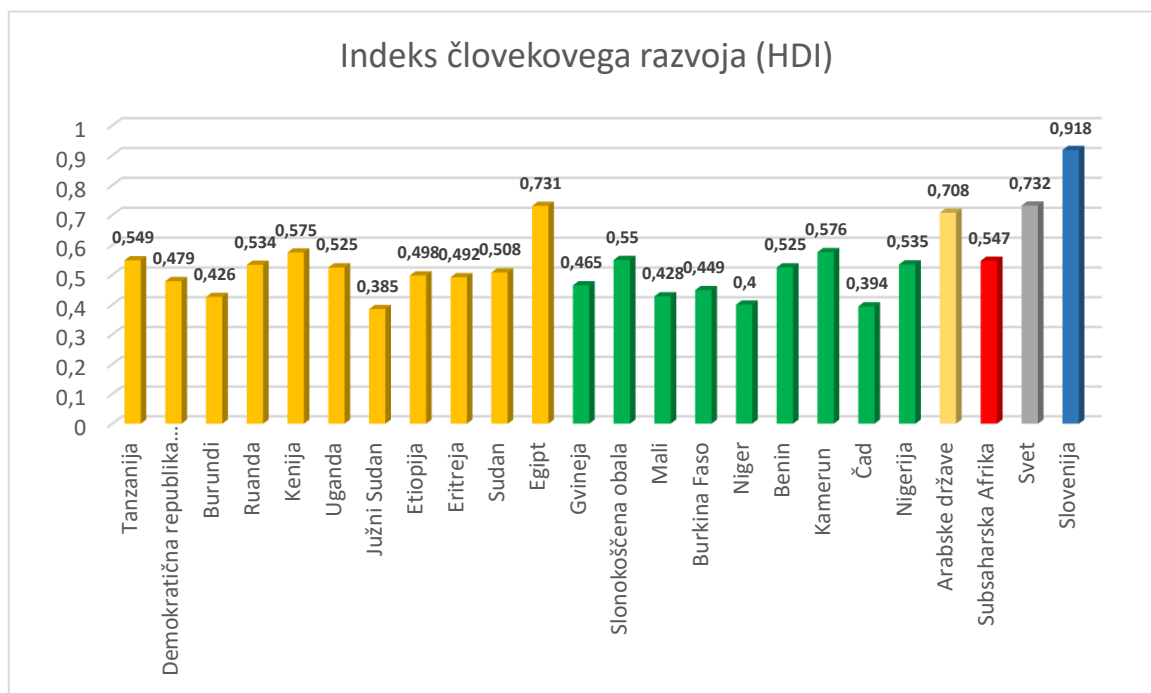
3.1.6 INDEKS ČLOVEKOVEGA RAZVOJA

Slika 23: HDI po državah sveta (Vir: Our world in data, 2024)

Indeks človekovega razvoja je v nekaterih afriških državah med najnižjimi na svetu. Kot razloženo v uvodu, je HDI preračunan na podlagi štirih podatkov: pričakovano trajanje življenja, BDP/prebivalca, povprečno število let izobraževanja odraslih in pričakovano trajanje izobraževanja ob vstopu v šolo.

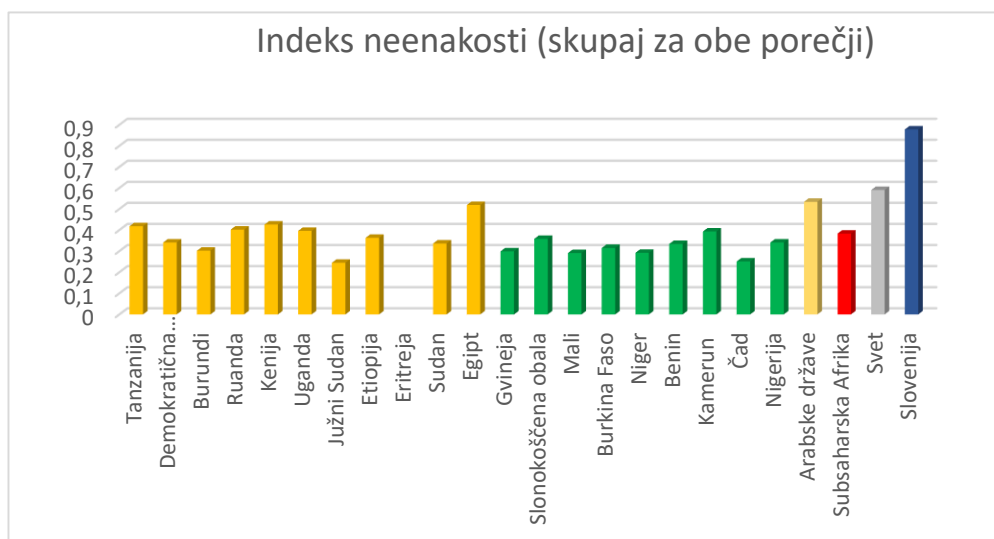
Za porečje Nila je povprečna vrednost HDI 0,52, za porečje Nigra pa 0,48. Na svetovni ravni je ta vrednost izjemno nizka in pomeni države v razvoju. So pa med državami seveda razlike. Najnižje vrednosti, 0,4 in manj imajo Niger, Južni Sudan in Čad. Najvišji indeks človekovega razvoja ima samo Egipt; 0,731, kar ga uvršča med države z visoko stopnjo razvoja. Srednjo stopnjo razvoja dosegajo države z indeksom med 0,550 in 0,699 (Kenija, Slonokoščena obala, Kamerun). Vse ostale države imajo nizko stopnjo razvoja.

Graf 12: Indeks človekovega razvoja (Vir: Human development report, 2022)

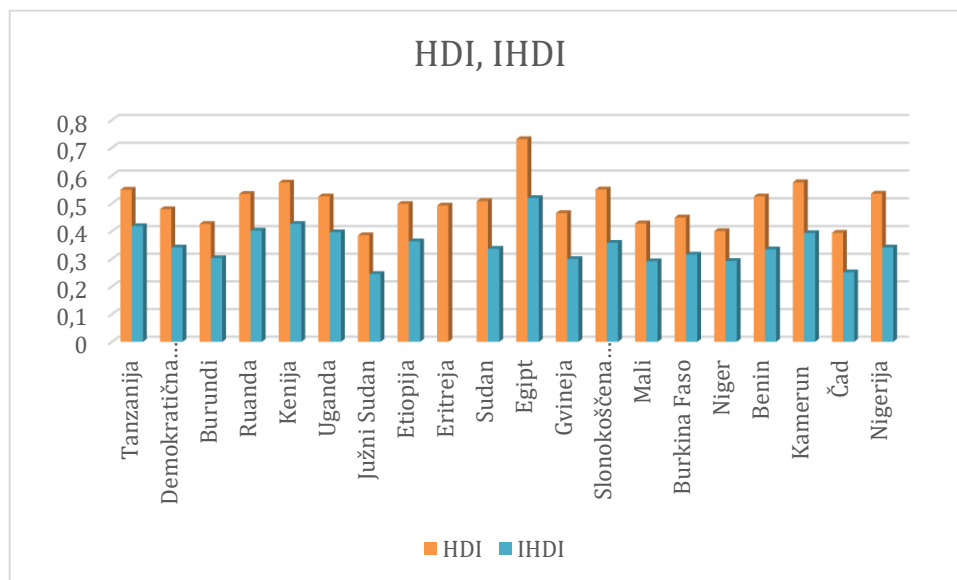
3.1.7 INDEKS NEENAKOSTI (IHD)

Indeks neenakosti pomeni po neenakosti prilagojen indeks človekovega razvoja. Kadar sta HDI in IHD enaka, to pomeni, da v državi ni neenakosti. Ker HDI kaže potencial človekovega razvoja, v primeru, da v državi ni neenakosti, je IHD možno šteti kot indeks dejanskega človekovega razvoja (razvoja z upoštevanjem neenakosti med spoloma).

Graf 13: Indeks neenakosti za obe porečji (Vir: Human development report, 2022)

Vrednost indeksa neenakosti je v porečju Nila 0,37, v porečju Nigra pa 0,31, kar kaže na veliko neenakost med spoloma. Bolj kot se indeks približuje številu 1, manjša je neenakost. V oči nam pade Egipt. Med vsemi državami ima najvišjo stopnjo neenakosti, s tem, da se uvršča med najbolj razvite države obravnavanih območij v nalogi.

Graf 14: Indeks človekovega razvoja ter indeks neenakosti (Vir: Human development report, 2022)

Primerjava indeksa človekovega razvoja in indeksa neenakosti

3.2 KAKOVOST ŽIVLJENJA SKOZI OČI HUMANITARNE DELAVKE

Za boljše spoznavanje področja kakovosti življenja smo izvedli intervju z go. Jano Lampe, ki je humanitarna delavka v okviru Karitasa v Južnem Sudanu. Prosili smo jo, da nam pomaga opredeliti kakovost življenja v tej najrevnejši državi naših obravnavanih območij.

Izvedeli smo, da je v Južnem Sudanu veliko pomanjkanje hrane (60% prebivalstva je akutno lačnih), slab dostop do pitne vode in sanitarij (le 55% preb. ima dostop do pitne vode, 10 % do sanitarij, nečista voda in slaba higiena pa povzročata številne bolezni), slab dostop do primerne zdravstvene oskrbe (polnjenje zdravstvenih ustanov, osebja, zdravil, največja umrljivost nosečnic, dojenčkov, otrok na svetu, pričakovana življenjska doba le 57,6 let), zelo slab dostop do izobraževanja (70 % šoloobveznih otrok v starosti osnovne šole in srednje šole ta trenutek ne hodi v šolo, kar je slabo za njihovo prihodnost, poklic, dekleta se prej poročijo, zanosijo, ne znajdejo se prav v življenju), najvišja stopnja nasilja nad ženskami na svetu, ocenjeno je da je 19.000 otrok vojakov itd. Vsi ti dejavniki vplivajo na kakovost življenja prebivalstva v Južnem Sudanu, za katerega ga. Jana meni, da je verjetno najslabša v globalnem smislu.

Gospo Jano Lampe smo vprašali tudi, ali na kakovost življenja ljudi v Afriki bolj vplivajo naravno- ali družbenogeografske razmere. Odgovorila nam je, da je težko oceniti, vendar da meni, da v Južnem Sudanu bolj vplivajo družbene razmere, saj je to območje, ki je bilo do leta 2011 del Sudana že 5 desetletij v nenehnem konfliktu (prej vojna med severnim in južnim

delom Sudana, po osamosvojitvi Južnega Sudana pa državljanska vojna). Kadar je v državi vojna, razvoj ne gre naprej, ljudje nimajo možnosti za napredek in niti upanja. Mnogo je notranje razseljenih ljudi, ali pa zbežijo drugam (v Južnem Sudanu obojih skupaj 4 milijone od skupaj 12 mio prebivalcev), in tako zapustijo svoj dom, pogosto brez vsega imetja. V času konfliktov se uniči oz. zapre tudi veliko javne infrastrukture, kot so šole, zdravstveni centri ipd. vsekakor se večini ne gradi nove. In vse to zelo slabo vpliva na kakovost življenja ljudi. Poleg tega je Južni Sudan tudi država z veliko stopnjo korupcije, kdor ima moč si pridobi več bogastva, ki bi sicer pripadalo širši skupnosti. Konfliktne države imajo tudi določene omejitve glede uvozov, izvozov in s tem zaslužka (t.i., embargo) in na koncu zopet najkrajšo potegnejo najrevnejši in najranljivejši.

4. RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Raziskali smo nekatere vidike kakovosti življenja v porečjih Nila in Nigra. Z izbranimi metodami dela smo prišli do naslednjih zaključkov:

Prvo hipotezo »Na kakovost življenja vplivajo tako naravne kot družbene razmere.« lahko potrdimo.

Da smo lahko izbrali kazalce kakovosti življenja, smo v prvem koraku izpostavili potrebe ljudi. Pri določitvi, kaj vpliva na zadovoljevanje teh potreb, smo določili kazalce, za katere smo ugotovili, da so odvisni tako od naravnogeografskih kot družbenogeografskih dejavnikov. Pri prvih izpostavljamo predvsem dostopnost vode in drugih naravnih virov, vključno s prstmi ter podnebje, pri drugih pa razporeditev bogastva, konflikte, kolonialno preteklost, gospodarski razvoj in izobraževanje.

Drugo hipotezo »Kakovost življenja znotraj izbranih porečij se med državami močno razlikuje.« lahko potrdimo.

Pri vseh izbranih kazalcih kakovosti življenja so razmere znotraj porečij zelo raznolike, kar je razvidno iz vseh slikovnih prikazov in skupne tabele vseh kazalcev na koncu tega poglavja. Pri reki Nil ima daleč najboljše kazalce Egipt, prav tako pa tudi ostale države spodnjega toka. Povprečne vrednosti kazalcev precej znižajo države v porečju Nila v Sahelu. V porečju reke Niger pridemo do podobnih rezultatov. Najslabše kazalce imajo države na območju Sahela.

Tretjo hipotezo »Delež ljudi, ki ima slabšo kakovost življenja je večji v porečju reke Niger.« lahko potrdimo.

Na podlagi izbranih kazalcev z Poročila o človekovem razvoju in opisni analizi naravnih razmer, lahko rečemo, da se je pokazalo, da so pri skoraj vseh ti kazalci »slabši« v državah v porečju Nigra. Boljšo sliko ima porečje Nigra le pri deležu ljudi, ki preživijo na dan z manj kot 1,9 \$.

Četrto hipotezo »Podnebne spremembe vplivajo na kakovost življenja ljudi v obeh porečjih. Pričakovati je, da bodo v prihodnosti imele večji vpliv v porečju Nigra.« lahko delno potrdimo.

Iz analize karte posledic podnebnih sprememb in intervjuja z go. Jano Lampe je razvidno, da sta najbolj ranljivi območji Sahel in delta Nila. V obeh območjih živi veliko število prebivalcev, zato ne moremo z gotovostjo trditi, da so/bodo posledice hujše v porečju Nigra.

Države	HDI	Pričakovano trajanje življenja	Raziskovana leta: Pričakovana leta šolanja	na naloge: KAKOVOST ŽIVLJENJA V POREČJIH NILA IN NIGRA Leto izobraževanja	BDP	Smrtnost dojenčkov (na 1000 rojstev)	Delež ljudi pod pragom revščine	IHDI – indeks neenakosti	Delež ljudi z manj kot 1,9\$/dan	Delež mestnega prebivalstva (%)
Tanzanija	0,549	66,2	9,2	6,4	2664	30,3	26,4	0,418	49,4	37,4
Demokratska republika Kongo	0,479	52,2	9,8	7	1076	59,1	63,9	0,341	77,2	47,4
Burundi	0,426	61,66	7,4	2,3	2133	36,8	64,9	0,302	72,8	14,8
Ruanda	0,534	66,07	11,2	4,4	2210	25,6	38,2	0,402	56,5	17,72
Kenija	0,575	61,43	10,7	6,7	4474	26,9	26,1	0,426	36,1	29
Uganda	0,525	62,7	10,1	5,7	2181	29,4	21,4	0,396	41,3	26,8
Južni Sudan	0,385	54,98	5,5	5,7	768	61,6	76,4	0,245	67,3	20,85
Etiopija	0,498	64,97	9,7	3,2	2361	33,9	23,5	0,363	30,8	23,2
Eritreja	0,492	66,54	8,1	4,9	1729	40,6	38,9*	/	/	43,3
Sudan	0,508	65,27	7,9	3,8	3575	41,4	46,5	0,336	46,5	35,96
Egipt	0,731	70,22	13,8	9,6	11732	17,3	22,5	0,519	3,8	42,1
Gvineja	0,465	58,89	9,8	2,2	2481	48,3	43,7	0,299	36,1	38,1
Slonokoščena obala	0,550	58,6	10,7	5,2	5217	54	39,5	0,358	29,8	53,1
Mali	0,428	58,94	7,4	2,3	2133	59	42,1	0,291	50,3	45,44
Burkina Faso	0,449	59,27	9,1	2,1	2118	48,2	41,4	0,315	43,8	31,24
Niger	0,400	61,58	7	2,1	1240	65,5	40,8	0,292	45,4	16,89
Benin	0,525	59,82	10,8	4,3	3409	54,3	38,5	0,334	49,6	49,53
Kamerun	0,576	60,33	13,1	6,2	3621	47,4	37,5	0,393	26	58,73
Čad	0,394	52,52	8	2,6	1365	64	42,3	0,251	38,1	24,06
Nigerija	0,535	52,68	10,1	7,2	4790	55,2	40,1	0,341	39,1	53,2
Arabske države	0,708	70,9	12,8	8	13501	26	26,1	0,534	4,9	59,56
Subsaharska Afrika	0,547	60,1	10,3	6	3966	50	41,1	0,383	43,7	41,83
Svet	0,732	71,4	12,8	8,6	16752	17	/	0,590		55
Slovenija	0,918	80,7	17,7	12,8	39746	1,5		0,878		55,75

5. VIRI IN LITERATURA

- African Countries size and population 2024. Medmrežje:
- Amnesty International. Medmrežje: <https://www.amnesty.si/nafta-onesnazenje-in-revscina-v-delti-nigra.html> (7. 4. 2024)
- Annual precipitation. Medmrežje: https://www.researchgate.net/figure/Annual-precipitation-and-mean-annual-temperature-in-the-Niger-River-Basin-1950-2000_fig4_304256259 (1. 2. 2024)
- Atlas Afrike, 2010. Šehić D., Šehić, D., Monde Neuf
- Delo. Medmrežje: <https://old.delo.si/svet/krize/pas-nestabilnosti-se-združuje-v-popolno-nevihto.html> (15. 1. 2024)
- Države ob Nilu. Medmrežje: <https://law-in-action.com/tag/aswan-dam/> (1. 2. 2024)
- Dželade, avtohtone opice v Etiopiji. 2024. Medmrežje: <https://www.posvetu.si/blog/potopisi/etiopija-za-prave-ljubitelje-afrike/>
- Ethiopian Highlands. Medmrežje: https://en.wikipedia.org/wiki/Ethiopian_Highlands (22. 1. 2024)
- Fao. Medmrežje: <https://www.fao.org/3/w4347e/w4347e0k.htm> (25. 1. 2024)
- Gospodarstvo Etiopije. Medmrežje: https://sl.wikipedia.org/wiki/Gospodarstvo_Etiopije (10. 1. 2024)
- HDI, 2024. Medmrežje: https://sl.wikipedia.org/wiki/Indeks_%C4%8Dlovekovega_razvoja (14. 12. 2024)
- Worldometers. Medmrežje: <https://www.worldometers.info/population/countries-in-africa-by-population/> (5. 3. 2024)
- Human development report. 2022. https://hdr.undp.org/system/files/documents/global-report-document/hdr2021-22reportenglish_0.pdf (15. 12. 2023)
- Humanitas. Medmrežje: <https://www.humanitas.si/baza-gradiv/prirocniki-2/> (2.3.2024)
- Ilc Klun, M., Verdev, H., 2022. Raziskujem Afriko in Novi svet 8. Učbenik za Geografijo v 8. razredu. Rokus Klett. Ljubljana.
- Janžekovič, M., Jeršin Tomassini, K., 2015. GEOGRAFIJA 8 i-učbenik za geografijo v 8. razredu osnovne šole. Medmrežje: <https://eucbeniki.sio.si/geo8/3942/index.html> (1. 12. 2023)
- Konflikt v porečju Nila. Medmrežje: <https://www.fairplanet.org/dossier/water-2/whats-at-stake-in-the-egypt-ethiopia-conflict-over-the-nile/> (7. 4. 2024)
- Konflikt v porečju Nila. Medmrežje: https://www.researchgate.net/publication/377229078_Conflicts_and_Treaty_over_the_Nile_Basin_A_Critical_Review (7. 4. 2024)
- Konflikti v porečju Nigra. Medmrežje: <https://climate-diplomacy.org/magazine/conflict/water-and-conflict-inner-niger-delta-governance-challenge> (7. 4. 2024)
- Lagos v Nigeriji. Medmrežje: <https://www.spiegel.de/international/world/lagos-in-nigeria-a-week-in-the-world-s-most-chaotic-city-a-6d56ae7e-596b-40f1-b1ad-43ba0778a6c7> (10.2.2024)
- Lake Victoria. Medmrežje: <https://www.agl-acare.org/lake-victoria> (15. 2. 2024)
- Naravne enote, 2024. Medmrežje: <https://si.izzi.digital/DOS/28319/29514.html> (15. 1. 2024)
- Niger Basin Initiative. Medmrežje: https://www.cairn-int.info/article-E_AFEO_206_0179--the-niger-basin-initiative-nbi-sustainab.htm (7. 4. 2024)
- Niger basin. Medmrežje: http://www.abn.ne/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1&lang=en (14. 1. 2024)
- Nile Basin Initiative. Medmrežje: <https://nilebasin.org/> (7. 4. 2024)
- Nile Basin, 2024. Medmrežje: https://www.researchgate.net/figure/Nile-Basin-precipitation-run-off-and-population-maps-Notes-The-maps-depict-the_fig1_339974891 (15. 2. 2024)
- Nilova delta. Medmrežje: <https://www.meteorologiaenred.com/sl/Reka-Nil.html> (5. 1. 2024)

- Our world in data, Medmrežje: <https://ourworldindata.org/grapher/human-development-index> (29.12.2023)
- Podnebna območja. Medmrežje: : <https://irokus.rokus-klett.si/storage/moj-predmet/geografija-os-zrk/ucni-kompleti-geografija-1.pdf> (1. 2. 2024)
- Pokrajine v porečju Nigra. Medmrežje: https://www.researchgate.net/figure/Regions-of-the-Niger-River-Basin_fig3_304256259 (10. 1. 2024)
- Porečje Nila. Medmrežje: <https://www.waternet.be/nile> (12. 11. 2023)
- Porečje Nila. Medmrežje: <https://www.waternet.be/nile> (20. 12. 2023)
- Reka Niger. Medmrežje: [https://sl.wikipedia.org/wiki/Niger_\(reka\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Niger_(reka))
- Reka Nil, 2024. Medmrežje: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Nil> (12. 1. 2024)
- Researchgate. Medmrežje: https://www.researchgate.net/figure/The-Niger-River-Basin-and-locations-of-major-reservoir-dams-in-the-basin-1-Selingue_fig1_352260301 (12. 3. 2024)
- Svetlik, I., 1991. Družboslovne razprave - Delo in kakovost življenja. Medmrežje: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr12Svetlik.PDF> (15. 12. 2023)
- The Citizen. Medmrežje: <https://www.thecitizen.co.tz/tanzania>
- The location of Nile river. Medmrežje: https://www.researchgate.net/figure/The-location-of-Nile-river-basin-in-Africa-Topography-and-the-riparian-countries-left_fig1_328281581
- Umar. Medmrežje: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2011/SRS/1/ML/BDP%20na%20prebivalca%20po%20kupni%20moci.pdf (10. 3. 2024)
- Viktorijino jezero. Medmrežje: https://sl.wikipedia.org/wiki/Viktorijino_jezero
- Vintar Mally, K., 2012. Geografija Podsaharske Afrike. Znanstvena založba FF UL.
- Vojna v Sudanu. Medmrežje: <https://www.dnevnik.si/1043021911> (7. 4. 2024)
- Worldbank. Medmrežje: 345180PAPER0NR1Basin01OFFICIAL0USE1.pdf (25. 1. 2024)

5. PRILOGE

INTERVJU Z GO. JANO LAMPE, marec 2024

1. Kaj po vašem mnenju označuje kakovost življenja ljudi v Južnem Sudanu?

Na kakovost življenje vplivajo različni dejavniki, ki so vsekakor posledica dolgotrajnega konflikta, posledica podnebnih sprememb (pogostih poplav, ki uniči hišo, pridelek, na drugi strani pa suš) in splošne revščine (95% preb se preživlja od tistega, kar pridelava na zemlji oz. z živinorejo in ribištvo, kar je premalo za dostojno preživetje). Ti dejavniki so: veliko pomanjkanje hrane (60% prebivalstva je akutno lačnih), slab dostop do pitne vode in sanitarij (le 55% preb. ima dostop do pitne vode, 10 % do sanitarij, nečista voda in slaba higiena pa povzročata številne bolezni), slab dostop do primerne zdravstvene oskrbe (pomnjenje zdravstvenih ustanov, osebja, zdravil, največja umrljivost nosečnic, dojenčkov, otrok na svetu, pričakovana življenjska doba le 57,6 let), zelo slab dostop do izobraževanja (70 % šoloobveznih otrok v starosti osnovne šole in srednje šole ta trenutek ne hodi v šolo, kar je slabo za njihovo prihodnost, poklic, dekleta se prej poročijo, zanosijo, ne znajdejo se prav v življenju), najvišja stopnja nasilja nad ženskami na svetu, ocenjeno je da je 19.000 otrok vojakov ... Vsi ti dejavniki vplivajo na kakovost življenja prebivalstva v Južnem Sudanu, za katerega lahko rečem, da je skoraj najslabša v globalnem smislu.

2. Koliko imajo po vašem mnenju pri kakovosti življenja zraven naravne razmere in koliko družbene?

Težko je oceniti, kakšen je procent, ker tudi podnebne spremembe močno vplivajo na kakovost življenja ljudi v Južnem Sudanu. Bi pa ocenila, da vseeno družbene razmere v Južnem Sudanu bolj vplivajo, saj je to območje, ki je bilo do leta 2011 del Sudana že 5 desetletij v nenehnem konfliktu (prej vojna med severnim in južnim delom Sudana, po osamosvojitvi Južnega Sudana pa državljanska vojna. Kadar je v državi vojna, razvoj ne gre naprej, ljudje nimajo možnosti za napredek in niti upanja. Mnogo je notranje razseljenih ljudi, ali pa zbežijo drugam (v Južnem Sudanu obojih skupaj 4 milijone od skupaj 12 mio prebivalcev), in tako zapustijo svoj dom in pogosto brez vsega imetja. V času konfliktov se uniči oz. zapre tudi veliko javne infrastrukture, kot so šole, zdravstveni centri ipd. vsekakor se večinam ne gradi nove. In vse to zelo slabo vpliva na kakovost življenja ljudi. Poleg tega je Južni Sudan tudi država z veliko stopnjo korupcije, kdor ima moč si pridobi več bogastva, ki bi sicer pripadalo širši skupnosti. Konfliktne države imajo tudi določene omejitve glede uvozov, izvozov in s tem zaslužka (t.i., embargo) in na koncu zopet najkrajšo potegnejo najrevnejši in najranljivejši.

3. Kateri dejavnik za izboljšanje kakovosti življenja je po vaše pomembnejši – dvig izobraževanja ali reševanje političnih konfliktov?

Vsekakor je pomembnejše reševanje konfliktov, saj je ravno zaradi konflikta v Južnem Sudanu zaprtih mnogo šol, ki sicer ne bi bile. Ko se razreši konflikt se hkrati razreši tudi mnogo drugih stvari v družbi. Seveda pa je izobraževanje tudi zelo pomembno za kakovost življenja, mir pa je predpogoj tega.

4. Imajo humanitarne organizacije tudi vlogo pri dvigovanju kakovosti življenja v Afriki ali ste osredotočeni bolj na reševanje ogroženih življenj, borbo za preživetje?

Humanitarne organizacije, kot je Karitas, imamo zelo veliko vlogo pri dviganju življenja v Afriki, saj izvajamo veliko razvojnih projektov, ki revnim ljudem omogočajo, da se sami lažje preživijo in dostojnejše živijo. Veliko takšnih projektov smo izvedli oz. še izvajamo v sklopu Slovenske karitas v več državah v Afriki v sodelovanju z lokalnimi partnerji (misijonarji, lokalnimi Karitas): od gradnje šol, zdravstvenih centrov, vodnjakov, do omogočanja plačnega dela revnim, učenja boljših kmetijskih praks skupaj s semeni in kozami, ki jih dobijo. Humanitarna pomoč je potrebna samo ob humanitarnih krizah, sicer se pa gleda da se ljudem omogoča trajnostni razvoj, da ne bodo več odvisni od tuje pomoči in da se krepi odpornost na prihodnje krize (še posebej podnebne).